

Vergaderjaar 1989-1990

21 556

Uitbreiding van de Wet bodembescherming met een regeling inzake de sanering van de bodem

Nr. 4

VOORLOPIG VERSLAG

Vastgesteld 4 september 1990

De vaste Commissie voor Milieubeheer¹, met het voorbereidend onderzoek van bovengenoemd wetsvoorstel belast, heeft ter voorbereiding van dit voorlopig verslag door middel van een oproep in de Staatscourant belangstellenden in de gelegenheid gesteld commentaar over dit wetsvoorstel in te zenden. Een lijst van de binnengekomen commentaren is als bijlage bijgevoegd. Al deze commentaren zijn ter inzage gelegd op het commissiebureau ruimtelijk beleid. De commissie heeft de eer van haar voorlopige bevindingen als volgt verslag te doen.

Hoofdstuk I. Inleiding

De leden van de C.D.A.-fractie toonden zich verheugd dat het wetsvoorstel tot inbouw van de Interimwet bodemsanering (IBS) in de Wet bodembescherming eindelijk de Kamer heeft bereikt. Zij herinnerden nog maar eens aan het feit dat indiening van het wetsvoorstel ooit was toegezegd voor 1986. In de uitgebreide commissievergadering (u.c.v.) over de voortgang van de bodemsanering in september 1986 was de toenmalige minister van VROM nog zo optimistisch om te veronderstellen dat de nieuwe regeling in werking zou kunnen treden op 1 januari 1989, als de Kamer aan een snelle behandeling zou willen meewerken. Vervolgens bleek het noodzakelijk de Interimwet twee maal met een jaar te verlengen en ziet het er naar uit, dat ook voor 1991 nog een verlenging nodig zal zijn.

Tegen deze achtergrond bevreesdde het de leden van de C.D.A.-fractie dat zowel de regeling ten aanzien van het Service Centrum Grondreiniging (SCG) als de regeling ten aanzien van de waterbodems nog niet in het onderhavige wetsvoorstel kon worden opgenomen.

Zij waren van mening dat vooral de regeling ten aanzien van het SCG invloed zou kunnen hebben op de overige bepalingen in het wetsvoorstel. Bij de behandeling van de eerste verlenging van de Interimwet in november 1988 constateerde de toenmalige minister dat de integratie van de IBS in de Wet bodembescherming nodig was om tot aanbidding van afgegraven verontreinigde grond aan het SCG te kunnen verplichten. Deze leden konden zich voorstellen dat een dergelijke regeling, waarbij het SCG de uiteindelijke bestemming van de afgegraven grond bepaalt,

¹ Samenstelling:

Leden: Dees (VVD), Lansink (CDA), K. Zijlstra (PvdA), voorzitter, Van Noord (CDA), Tommel (D66), Voorhoeve (VVD), Te Veldhuis (VVD), Willems (Groen Links), Janmaat (Centrumdemocraten), Tegelaar-Boonacker (CDA), J. T. van den Berg (SGP), Swildens-Rozendaal (PvdA), Verspaget (PvdA), Roosen-van Pelt (CDA), Esselink (CDA), ondervoorzitter, Boers-Wijnberg (CDA), Van Rijn-Vellekoop (PvdA), Feenstra (PvdA), Van der Vaart (PvdA), Mulder-van Dam (CDA), Ruigrok-Verreijdt (PvdA), Schimmel (D66), Van Gijzel (PvdA), M. D. T. M. de Jong (CDA).
Plv. leden: Korthals Altes (VVD), Van der Linden (CDA), Witteveen-Hevinga (PvdA), Van Houwelingen (CDA), Eisma (D66), Blauw (VVD), Kamp (VVD), Rosenmüller (Groen Links), Brouwer (Groen Links), Laning-Boersema (CDA), Van Middelkoop (GPV), Castricum (PvdA), Huys (PvdA), Eversdijk (CDA), Koffeman (CDA), Van Leijenhorst (CDA), Melkert (PvdA), De Pree (PvdA), Niessen (PvdA), Hillen (CDA), Van Zijl (PvdA), Ter Veer (D66), Leerling (RPF), Soutendijk-van Appeldoorn (CDA).

meer ruimte zou kunnen laten voor sanering in eigen beheer. Zij drongen er daarom bij de minister op aan sneller dan nu is aangekondigd en zo mogelijk nog lopende behandeling van het onderhavige wetsvoorstel te komen tot indiening van een wetsvoorstel, dat de plaats van het SCG bij bodemsanering regelt. Zij vroegen of zich in de praktijk op dit moment problemen voordoen bij de verwerking (reiniging en/of – al dan niet tijdelijke – opslag) van grond uit vrijwillige saneringen. Kan de Kamer daarover nader worden ingelicht.

De aan het woord zijnde leden achtten zich overigens ontslagen van de plicht op het bodemsaneringsbeleid als zodanig in te gaan nu ter behandeling bij de Kamer voorligt het Tien jaren-scenario bodemsanering (Kamerstuk 21 557) waarvoor een afzonderlijke procedure is afgesproken.

Deze leden vroegen waarom is afgezien van enige vorm van «vrije woonkeuzeregeling». Zij herinnerden eraan dat in de u.c.v. in 1986 over deze aangelegenheid ook door de woordvoerder van de C.D.A.-fractie is gesproken. Een uiteenzetting op dit punt leek hun derhalve op zijn plaats. Daarnaast vroegen zij naar de status van de Leidraad bodemsanering nu de eerste verantwoordelijkheid voor de uitvoering van onderzoek en sanering nadrukkelijk komt te liggen bij de provincie en het rijk zich daarvan terugtrekt, ligt het dan niet in de rede de ministeriële aanwijzing via de Leidraad enigszins te relativeren? Concretisering van begrippen als «multifunctioneel» en «locatiespecifiek» zal nu meer dan ooit plaatsvinden onder de uitsluitende verantwoordelijkheid van gedeputeerde staten. Gevolg daarvan kan zijn dat in de onderscheiden provincies en gemeenten een verschillend beleid gevoerd zal worden. De verschillende provinciale en groot-stedelijke nota's terzake duiden in die richting. De een kiest bij voorbeeld sneller voor leeflaagsanering dan de ander. Is dat gewenst, zo vroegen zij? Of hecht de regering aan eenduidige toepassing van deze begrippen? En zo ja, hoe valt die dan onder het regime van de voorgestane wettelijke regeling te realiseren?

De leden van de P.v.d.A.-fractie konden op veel hoofdpunten instemmen met het wetsvoorstel. Zij constateerden met genoegen dat de regering het door het vorige kabinet aan de Raad van State voorgelegde voorstel op diverse belangrijke punten heeft aangescherpt. Met name de mogelijkheden om de kosten van onderzoek en sanering rechtstreeks ten last van de vervuilers te brengen, zijn terecht aanmerkelijk opgevoerd. Ook stemden zij zeer in met het niet afgrendelen van rijksfinanciering voor zgn. nieuwe gevallen van verontreiniging, zoals het vorige kabinet beoogde.

De leden van de P.v.d.A.-fractie hadden in het wetsvoorstel ook enkele punten gemist. Zij herinnerden bij voorbeeld aan de reeds door hen vele malen gepleitte, laatstelijk in het mondeling overleg op 22 februari 1990, selectieve vrije woonkeuzeregeling en meer in het algemeen aan hun pleidooi voor een ruimhartiger beleid op het gebied van schadevergoedingen voor verontreinigingsschade. Het wetsvoorstel bevat terzake geen voorstellen, in de memorie van toelichting bij artikel 46 wordt slechts gesteld, dat op dit gebied «vast regeringsbeleid» wordt voortgezet. Deze leden stonden derhalve voor de vraag, of zij dit punt en andere verder in dit voorlopig verslag nog te vermelden punten volop bij het onderhavige wetsvoorstel konden betrekken of dat zij dat bij latere wetsvoorstellen zouden doen. Dit bracht deze leden allereerst tot de vraag welk wetgevingsprogramma op het gebied van bodem de regering precies voor ogen staat. In de memorie van toelichting worden met zoveel woorden nieuwe wetsvoorstellen ter regeling van taken en bevoegdheden van het Servicecentrum Grondreiniging (SCG) en tot aanvulling van de Wet Bodembescherming met nadere regels inzake onderzoek en sanering van de waterbodem aangekondigd, die de Tweede Kamer in 1991 zullen

bereiken. Anderszijds wordt voor de landbouwgronden gesteld, dat een kabinetsstandpunt op een zodanig tijdstip aan de Tweede Kamer zal worden gezonden, dat dit nog bij de behandeling van het onderhavige wetsvoorstel zou kunnen worden betrokken. In al deze gevallen rijst de vraag, of de diverse mogelijke aanvullingen in het onderhavige voorstel bij nota van wijzigingen zullen of kunnen worden ingebouwd. De leden hier aan het woord zouden willen pleiten voor een spoedige afhandeling, vóór 1-1-1991, van het wetsvoorstel zoals het nu voorligt, zodat een verdere verlenging van de Interimwet bodemsanering niet nodig is. Het wetsvoorstel bevat voldoende verbeteringen ten opzichte van het huidige regime, zodat het in de ogen van deze leden gewenst is dat in elk geval die verbeteringen snel kracht van wet krijgen. De overige voorstellen zouden dan kunnen worden gevat in één nieuw voorstel van de wet, in 1991 in te dienen, waarbij ook die punten die de leden van de P.v.d.A.-fractie in dit wetsvoorstel nog misten of onvoldoende geregeld achten, nader aan de orde kunnen komen. Datzelfde geldt dan voor de punten die naar voren gebracht zullen worden tijdens de parlementaire behandeling van het Tien jaren-scenario bodemsanering. Zij vroegen of de minister met deze lijn kan instemmen en of hij derhalve zou willen zorgdragen voor grote spoed met de memorie van antwoord en zou willen toezeggen nog in 1991 een nieuw, aanvullend wetsvoorstel in te dienen, waarin wordt ingegaan op alle tijdens het schriftelijk onderzoek van dit wetsvoorstel en van de behandeling van het Tien jaren-scenario aan de orde gestelde, maar uitdrukkelijk naar een volgend wetsvoorstel verschoven, punten. Deze leden zeiden zelf in dit voorlopig verslag dergelijke punten vooralsnog slechts beknopt aan de orde te zullen stellen met de mogelijkheid om bij een trager verloop van de behandeling van het onderhavige wetsvoorstel, dan zij zich thans voorstelden, daar uitvoerig op terug te komen.

De leden van de P.v.d.A.-fractie constateerden dat het voorliggende wetsvoorstel past in de traditie van procedureel georiënteerde kaderwetgeving op milieugebied. Over normatieve doelstellingen en criteria wordt vrijwel niets geregeld, het voorstel gaat uitsluitend over bevoegdheden en procedures. In die zin past het geheel binnen de Wet bodembescherming, één van de op normatief gebied meest lege hulzen binnen de milieuwetgeving. De leden van de P.v.d.A.-fractie wezen er op dat in het NMP-plus (Kamerstuk 21 137) een andere lijn wordt voorgestaan; de kwaliteit van de milieuwetgeving dient te worden vergroot, juist op het punt van het normerende gehalte. Zij konden zich wel voorstellen, dat die lijn nog niet volop in het wetsvoorstel is uitgewerkt, waar het al geruime tijd geleden in voorbereiding is genomen. Zij hadden echter wel verwacht dat in de memorie van toelichting zou worden aangekondigd dat in de nabije toekomst nadere wetsvoorstellen zijn te verwachten op het punt van wettelijke uitgangspunten en doelstellingen van het bodembeleid. De toonzetting van de memorie van toelichting is echter een geheel andere. Met enige trots wordt vastgesteld, dat aan de Leidraad bodemsanering ingevolge jurisprudentie normerende werking toekomt. Voor de uitleg van belangrijke begrippen als «ernstig gevaar», «omvangrijk geval», «lokatiespecifieke factoren», enz. wordt naar de Leidraad verwezen. Waar de Leidraad een pseudo-regelgeving vormt waarvoor in de wet een basis ontbreekt, moet hier van een ernstig gebrek van de huidige wet en het wetsvoorstel worden gesproken, zo oordeelden deze leden. Het te bereiken eindresultaat bij sanering is, volgens de memorie van toelichting op blz. 39, «essentieel». Dit essentiële punt wordt echter aan de Leidraad overgelaten. Ook voor de vraag of een geval van bodemverontreiniging in aanmerking komt voor sanering op basis van het onderhavige wetsvoorstel wordt verwezen naar de Leidraad (blz. 39). De leden van de P.v.d.A.-fractie vroegen derhalve het wetsvoorstel nader te toetsen aan de in het NMP-plus ingezette lijn van een verhoging van het normatieve

gehalte van de wet zelf en in de memorie van antwoord in te gaan op de vraag welke consequenties uit het NMP-plus voortvloeien voor dit wetsvoorstel en/of vervolgwetgeving. In het vervolg van dit voorlopig verslag zouden zij nader terugkomen op die punten waarop zij dit wetsvoorstel verbeterd wilden zien.

De leden van de P.v.d.A.-fractie vroegen of er een relatie bestaat tussen het gebrek aan normatief gehalte van het wettelijk kader en het te kiezen regime. Omdat bij voorbeeld geen criteria in de wet worden gesteld over het gewenste eindresultaat van een sanering, valt er moeilijk te ontkomen aan een redelijke gecentraliseerde aanpak, zoals bij voorbeeld goedkeuring door gedeputeerde staten per saneringsgeval van de gekozen aanpak. Zou voor zo'n centrale rol van de provincies niet worden gekozen, dan zou een wel zeer verscheiden aanpak over het land kunnen groeien. Men kan zich zelfs afvragen, of de grote ruimte voor provinciale verscheidenheid al niet te veel van het goede is. Zouden echter duidelijke wettelijke criteria worden geformuleerd voor wat een saneringsgeval is, en voor welk saneringsresultaat bereikt moet worden, zou dan niet veel meer aan gemeenten en bedrijven kunnen worden overgelaten, met een controle achteraf, zo vroegen deze leden.

Wellicht ten overvloede vroegen de leden van de P.v.d.A.-fractie te bevestigen, dat het de intentie van de regering is, dat alle in het wetsvoorstel neergelegde procedures en bevoegdheden onverkort worden toegepast op de gevallen, waar de Commissie bodemsanering in gebruik zijnde bedrijfsterreinen op studeert. De vrijwillige medewerking mag naar het oordeel van deze leden geen excuus vormen voor de overheidsorganen om uit milieu-oogpunt urgent overheidsoptreden op termijn te stellen of achterwege te laten.

De leden van de V.V.D.-fractie waren verheugd dat het nu voorliggende wetsvoorstel eindelijk is ingediend, ook is het dan naar hun mening op onderdelen nogal onvolledig en kwestieus. Waarom heeft de indiening van dit jarenlang toegezegde wetsvoorstel zoveel vertraging opgelopen.

De leden van de V.V.D.-fractie vroegen om een reactie op het voorstel van de Bouw- en Houtbond van de FNV voor de verplichtstelling van de bedrijfsveiligheids- en bedrijfsgezondheidszorg op grond van de Arbeidsomstandighedenwet voor alle bedrijven die werkzaam zijn in de bodemsaneringssector. Aanvullend vroegen zij om een reactie op een hun ter ore gekomen suggestie om de afgifte van vergunningen voor bodemsaneringen mede afhankelijk te laten zijn van de vraag of de uitvoerders voldoende waarborgen voor kwaliteitswerk kunnen bieden.

De afgelopen jaren hebben zij, zo memoreerden de leden van de V.V.D.-fractie, veelvuldig wensen geuit met betrekking tot wijzigingen op onderdelen van de Interimwet bodemsanering. Zij waardeerden het, dat de regering hun suggestie heeft overgenomen waardoor een financiële medeverantwoordelijkheid ontstaat voor saneringskosten voor provinciale besturen in plaats van, zoals nu, alleen voor gemeenten.

De leden van de V.V.D.-fractie wilden in het kader van het onderhavige wetsvoorstel onder meer nog de volgende suggesties doen:

- een regeling, waarbij de door de overheid gemaakte saneringskosten kunnen worden aangemerkt als een boedelschuld in een faillissement, met een hoge preferentie van uitkering;
- een directere betrokkenheid van bewoners bij de beleidsvoorbereiding van saneringsvarianten;
- meer of betere voor-financieringsmogelijkheden voor saneringen;
- het afzonderen van een landelijk contingent van bijv. 250 à 300 gesubsidieerde huurwoningen per jaar; om daarmee onverkoopbare koopwoningen op verontreinigde grond (die niet behoeven te worden afgebroken) om te zetten in gesubsidieerde huurwoningen. Hierdoor kan

aan de gedwongen immobiliteit van de eigenaar-bewoners enig soulaas worden geboden (de zgn. kreppeergevallen).

- de instelling van een schadefonds, te voeden uit de bodemsaneringsgelden, waaruit onverhaalbare schade kan worden vergoed. Te vergelijken met het schadefonds geweldsmisdrijven;
- mobiele grondreinigingsinstallaties onder een AMvB op grond van art. 2A Hinderwet brengen (dus: algemene regels in plaats van omslachtige vergunningsprocedures).

De leden van de fractie van D66 hadden kennis genomen van het voorliggende wetsvoorstel. De regering is voornemens het voorstel op 1 januari 1991 van kracht te doen worden. Het kwam deze leden voor dat zulks niet haalbaar zal blijken te zijn, tenzij dat ten koste gaat van een zorgvuldige behandeling. Dit geldt des te sterker nu het voorstel nadat de Raad van State geadviseerd heeft, sterk van inhoud is gewijzigd. Deze leden behielden zich daarom het recht voor het kabinet te verzoeken indien nodig, de Raad van State op onderdelen alsnog om advies te vragen. De snelle ontwikkelingen in het milieubeleid enerzijds en de lange periode van voorbereiding tot indiening van dit wetsvoorstel anderzijds, brengen met zich mee dat het huidige voorstel reeds op korte termijn zal moeten worden aangepast. Hierbij kan verwezen worden naar het Tien jaren-scenario bodemsanering en de rapportage over de bodemsanering van in gebruik zijnde bedrijfsterreinen. Beide rapporten zullen in het najaar door de vaste Commissie voor Milieubeheer worden behandeld en deze leden zeiden er van uit te gaan dat de resultaten van dat overleg aanleiding zullen zijn het wetsvoorstel nader aan te passen. Kan de minister dit bevestigen? Op welke termijn voorziet hij een nieuwe wijziging?

De leden van de fractie van Groen Links hadden met gemengde gevoelens van het onderhavige wetsvoorstel kennis genomen. Op zich juichten zij het toe dat de Wet bodembescherming nu uitgebreid kan worden met een regeling voor bodemsanering en dat zo de tijdelijke regeling uit de IBS wordt vervangen door een meer permanente regeling van onderzoek en sanering. Zij voegden daar echter direct aan toe dat het voorstel in enkele opzichten een achteruitgang betekent ten opzichte van de IBS. Deze leden waren verder van mening dat de wettelijke regeling veel te lang op zich heeft laten wachten. In dit verband wezen ze erop dat de notie «Evaluatie en financiering van de Interimwet bodemsanering» waarin een aantal aanbevelingen stond die in dit wetsvoorstel zijn opgevolgd, al zes jaar geleden aan de Kamer werd aangeboden. Gezien de lange voorbereidingstijd had het hun dan ook verbaasd dat de regeling van taken en bevoegdheden van het «Service Centrum Grondreiniging en die van onderzoek en sanering van de waterbodembodem niet gelijk deel uitmaakten van dit voorstel, maar pas volgend jaar hun beslag zullen krijgen. Wat de regeling van waterbodemsanering betreft, wezen zij er nog eens op dat milieu-organisaties en adviesorganen (Centrale Raad voor de Milieuhygiëne en Raad van de Waterstaat) diverse keren hebben aangedrongen op het opnemen van een waterbodemparagraaf in het onderhavige wetsvoorstel. De leden van de fractie van Groen Links wilden, enigszins terzijde van de in het wetsvoorstel aan de orde komende onderwerpen, weten of overwogen wordt de verplichtstelling van bedrijfsveiligheids- en bedrijfsgezondheidszorg uit de Arbeidsomstandighedenwet uit te breiden tot alle bedrijven die werkzaam zijn in de bodemsanering. Zij vroegen de minister om een reactie op de suggestie uit de brief van de Bouw- en Houtbond FNV (29 juni 1990, gericht aan de vaste Commissie voor Milieubeheer).

De leden van de S.G.P.-fractie hadden met belangstelling kennisge-

nomen van het onderhavige wetsvoorstel. Zij konden zich vinden in de grotere nadruk die volgens het wetsvoorstel komt te liggen op sanering door particulieren of door gemeenten. De verdergaande decentralisatie van bevoegdheden naar provincies, alsmede de wijziging van het financieringssysteem werd door hen op hoofdlijnen positief gewaardeerd. Door de uitbreiding van de Wet bodembescherming met een regeling inzake de sanering van de bodem komt de beëindiging van de Interimwet bodemsanering in zicht. Laatstgenoemde wet komt per 1 januari 1991 te vervallen. In dit verband vroegen de hier aan het woord zijnde leden of de streefdatum van inwerkingtreding van het onderhavige wetsvoorstel, in artikel VI gesteld op 1 januari 1991, wel realistisch is. Hoewel een voortvarende parlementaire behandeling van het voorliggende wetsvoorstel wenselijk is, dient dit naar hun mening niet ten koste te gaan van de zorgvuldigheid die in het wetgevingsproces dient te worden betracht. Deze leden betreurden het feit dat een eveneens in de Wet bodembescherming op te nemen regeling inzake de sanering van waterbodems eerst in 1991 tegemoet kan worden gezien. In de memorie van toelichting wordt er op gewezen dat de onderzoeks- en saneringsactiviteiten onder de Interimwet bodemsanering zich feitelijk hebben beperkt tot de droge bodem, hoewel met deze wet ook geregeld gevallen van waterbodemverontreiniging door de lagere overheden zijn aangepakt. Welk effect zal naar verwachting van dit wetsvoorstel kunnen uitgaan op de aanpak van gevallen van waterbodemverontreiniging door het rijk en de Lagere overheden? Ondanks het feit dat het rijk altijd een zekere betrokkenheid zal houden op de uitvoering van het bodembeschermings- en bodemsaneringsbeleid, voorziet het wetsvoorstel niet in een ministeriële aanwijzingsbevoegdheid. Deze leden wilden toegelicht zien om welke reden bij het rijk thans geen behoefte meer bestaat aan een dergelijke bevoegdheid.

Voorts merkten deze leden op dat in het wetsvoorstel een regeling van de positie en de verantwoordelijkheden van het SCG ontbreekt. Moet daaruit worden geconcludeerd dat de minister weinig waarde hecht aan de uitbouw van de bevoegdheden van het SCG met name richting het alternatieve saneringcircuit, waarover op blz. 7 van de memorie van toelichting wordt gesproken?

De leden van de G.P.V.-fractie hadden met belangstelling kennis genomen van het onderhavige wetsvoorstel. Door de Interimwet bodemsanering is al verscheidene jaren ervaring opgedaan met de voorbereiding en uitvoering van onderzoek en sanering, zodat de regeling inzake bodemsanering met enkele wijzigingen in het systeem nu een permanente wettelijke basis kan krijgen. Deze leden konden instemmen met de toedeling van bevoegdheden aan de provincie op het gebied van bodemsanering. Gezien het sterk plaatsgebonden karakter van bodemvervuiling, leek het hen juist de provincie bij bodemsanering een belangrijke rol toe te delen.

Met instemming had het lid van de fractie van de R.P.F. kennis genomen van het onderhavige wetsvoorstel. Het is van groot belang dat er een definitieve regeling inzake de sanering van de bodem tot stand komt.

In het historisch overzicht waarmee de memorie van toelichting begint is te lezen dat de periode tussen opstelling en uitvoering van het saneringsprogramma in het kader van de Interimwet te lang werd bevonden. Het R.P.F.-fractielid vroeg of aan dit euvel met dit wetsvoorstel wel een einde wordt gemaakt. Ondanks het feit dat het laatste decennium veel werk is verricht kon de feitelijke stand van zaken met betrekking tot de bodemverontreiniging, cq de bodemsanering hem weinig hoopvol stemmen. In feite loopt men nog steeds achter de feiten

aan. Voor een deel is sprake van dweilen met de kraan open. Uit de brief van de Nederlandse vereniging van procesmatige grondreinigingsbedrijven d.d. 15-5-1990¹ blijkt zonneklaar dat er aan de saneringskant nog te weinig gebeurt.

Allerlei soorten onderzoek vinden massaal plaats, zelfs zodanig dat de indruk zou kunnen ontstaan dat besluitvormers vanwege de veelal vergaande consequenties vluchten in meer en gedetailleerder onderzoek. Ondertussen loopt het aantal verontreinigde locaties in de duizenden en door het voortduren van onder meer de diffuse verontreiniging is een structurele verbetering van de situatie voorshands niet te verwachten. Overigens verklaarde hij in dit alles een aansporing te zien om juist vastberaden aan de slag te gaan. Het lid van de R.P.F.-fractie kon instemmen met het streven meer saneringen te doen plaatsvinden in eigen beheer van veroorzakers en gebruikers en een grotere nadruk te leggen op kostenverhaalsacties. Hierdoor zou de doeltreffendheid van het beleid kunnen toenemen. Eén en ander zou naar de mening van dit lid overigens los moeten (blijven) staan van de vraag of een blijvende financiële betrokkenheid van de rijksoverheid in de onderzoeks- en saneringskosten van bodemverontreinigingen geboden, cq gewenst is. De hierboven gememoreerde weinig rooskleurige toestand vereist die blijvende rijksbetrokkenheid! De bovengenoemde vormen van decentralisatie van de kosten van saneringen bieden naar het inzicht van het aan het woord zijnde lid juist ruimte om het saneringsbeleid te intensiveren. Gebeurt dat niet dan zal het uitgangspunt dat geen negatieve «milieuerfenis» door de huidige generatie mag worden achtergelaten bij lange na niet haalbaar blijken te zijn. In dit opzicht deelde dit lid de scepsis van de Raad van State op dit punt.

Hoofdstuk II. Uitgangspunten van het wetsvoorstel

De leden van de C.D.A.-fractie onderschreven de uitgangspunten van het wetsvoorstel. Minder rijksbemoeienis, verschuiving van bevoegdheden naar de provincies en meer accent op onderzoek en sanering in eigen beheer door particulieren en gemeenten passen in hun visie op de samenleving. Wel constateerden zij een spanning tussen enerzijds de nadruk op de eigen verantwoordelijkheid en anderzijds de ruime bevoegdheden voor de provinciale besturen. Zware bevoegdheden voor de provinciebesturen voor onderzoek en sanering vanwege de provincie zelf achtten zij zeker op zijn plaats. De bevoegdheden ten aanzien van onderzoek en sanering in eigen beheer zijn echter eveneens zeer ruim. De leden van de C.D.A.-fractie begrepen wel dat de provincie over bevoegdheden moet beschikken om onwillige particulieren te kunnen aanzetten tot activiteiten, maar zij waren bevreesd dat deze ruime bevoegdheden bonafide particulieren juist zou kunnen afschrikken om zelf tot actie over te gaan. Vooral in provincies die menen zich intensief te moeten bezighouden met particuliere saneringen zou dat het geval kunnen zijn. Deze leden hanteerden als uitgangspunt dat de provinciale besturen zich zo min mogelijk moeten bemoeien met onderzoek en sanering in eigen beheer. Een dergelijke houding zal beter mogelijk zijn na opnemng van de regeling voor het SCG. Het Servicecentrum zal grond slechts accepteren als de samenstelling precies bekend is, zodat een goede beoordeling van de bestemming mogelijk wordt. Klopt een en ander niet dan zal het Servicecentrum ongetwijfeld overleg plegen met de initiatiefnemer van de sanering. De provincie kan hier geheel buiten blijven, tenzij duidelijk sprake blijkt te zijn van onwil of zelfs malafide bedoelingen bij de initiatiefnemer. Dan is ingrijpen geboden, waartoe het Servicecentrum het provinciaal bestuur in zo'n geval kan verzoeken. Een eenvoudiger opzet van het wetsvoorstel zou bij het direct meenemen van

¹ Deze brief is ter inzage gelegd op het commissiebureau ruimtelijk beleid onder nr. MB 90-234.

de SCG-regeling naar de mening van deze leden mogelijk zijn. De vraagtekens van de leden van de C.D.A.-fractie bij de verhouding in de praktijk tussen de uitgangspunten van de provinciale verantwoordelijkheid enerzijds en onderzoek en sanering in eigen beheer anderzijds werden versterkt door de passage in de memorie van toelichting op bladzijde 33, waar o.a. staat: «Afhankelijk van onder meer de bij hen bestaande capaciteit om zich meer of minder intensief met deze saneringen bezig te houden en de graad van gecompliceerdheid van de te saneren gevallen kunnen zij hieromtrent regels stellen». Deze leden stelden nogmaals dat de provinciale besturen zich, los van welke capaciteit dan ook, zo weinig mogelijk bezig moeten houden met onderzoek en sanering in eigen beheer. Uiteraard dienen de provinciale besturen te bevorderen dat zoveel mogelijk onderzoek en sanering in eigen beheer geschiedt. Verder dienen zij hun optreden op dit punt te beperken tot ingrijpen als dat nodig is. De hier aan het woord zijnde leden vroegen om een nadere beschouwing van de minister, mede in relatie tot de nog te treffen regeling ten aanzien van het SCG.

De leden van de P.v.d.A.-fractie konden instemmen met de geformuleerde uitgangspunten. Zij wilden wel weten wat in de praktijk terecht is gekomen en nog zal komen van de vermindering van de omvang van het rijksambtenaren-apparaat. Kan een overzicht worden gegeven, van jaar op jaar vanaf 1983, van de omvang van de hoofdafdeling bodem op het ministerie van VROM, alsmede van de daarbinnen werkzame afdelingen, op zodanige wijze, dat de inzet op bodemsanering binnen het geheel zichtbaar wordt, en kunnen deze gegevens naar 1995 worden geprojecteerd? Kan worden aangeduid welke invloed dit wetsvoorstel op die cijferreeks heeft? Is afslanking van de afdeling bodemsanering nog een doelstelling van het huidige kabinet?

De leden van de P.v.d.A.-fractie vroegen hoe het rijk toezicht blijft uitoefenen op de saneringsoperatie. Bestaan er plannen voor een periodiek evaluatie-onderzoek, bijvoorbeeld steekproefsgewijs, van de bereikte resultaten en de kwaliteit van de sanering? Hoe wordt controle uitgeoefend op de rechtmatigheid en doelmatigheid van de besteding van de verstrekte rijksmiddelen? Welke centrale informatiesystemen bestaan of zullen worden opgezet voor het verloop van de saneringsoperatie, wat zullen deze inhouden en wie kunnen de systemen raadplegen? Deze leden zeiden zelf eerder te hebben gepleit voor een soort kadaster voor de bodemsanering, waarin een ieder kan vinden wat bekend is over de bodemkwaliteit van een stuk grond, welke saneringen hebben plaatsgevonden, en welke claims op verdere sanering er nog op rusten, alsmede welke gebruiksbependingen zijn gesteld. Hoe oordeelt de minister over die suggestie? Wordt zij gerealiseerd?

De leden van de fractie van D66 zeiden zich te kunnen verenigen met de uitgangspunten van het wetsvoorstel. Dat geldt minder voor de uitwerking van de voorstellen. Met name de stimulering van sanering en onderzoek door derden komt, naar hun mening niet tot zijn recht.

De leden van de fractie van Groen Links onderschreven de twee voornaamste uitgangspunten van het wetsvoorstel, namelijk het in geval van uitvoering en sanering leggen van een groter accent op de veroorzaking van de verontreiniging, en het streven naar verdere decentralisatie van overheidstaken en -bevoegdheden. Wat het eerste punt betreft juichten zij het toe dat het niet wettelijk gereguleerd bodemsaneringscircuit dat de laatste jaren is ontstaan, door de verruiming van de meldings- en saneringsplicht nu ook onder de wet wordt gebracht. Deze leden konden in principe ook instemmen met de voorziene mogelijkheid om in bij algemene maatregel van bestuur aan te wijzen gevallen de

verplichting op te leggen om onderzoek te verrichten naar de kwaliteit van de bodem. Zij vroegen de minister aan welke gevallen gedacht wordt en waarom gekozen is voor regeling bij algemene maatregel van bestuur en niet bij wet.

De leden van de S.G.P.-fractie onderschreven de wenselijkheid van intensivering van het beginsel «de vervuiler betaalt» door bij de uitvoering van onderzoek en sanering meer het accent te leggen bij anderen dan de provincie. Deze leden waren van mening dat de uitvoering van saneringen door particulieren, hetzij op eigen verzoek hetzij krachtens een saneringsbevel, niet geheel van gevaren is ontbloot. Deze vorm van sanering dient derhalve met duidelijke waarborgen te worden omkleed. In de memorie van toelichting wordt vermeld dat naast de wettelijk gereguleerde bodemsaneringsoperatie de afgelopen jaren een aanvullend, niet wettelijk gereguleerde bodemsaneringscircuit is ontstaan. De overheid is bij dit alternatieve saneringscircuit veelal slechts zijdelings betrokken. De hier aan het woord zijnde leden vroegen of de minister het voortbestaan van twee onderscheiden saneringscircuits wenselijk acht. Is het vanuit beleidsmatige overwegingen niet wenselijk beide circuits te integreren? Weliswaar voorziet het wetsvoorstel in een bepaling die ertoe strekt dat ook saneringen anders dan door de provincie in het provinciale saneringsprogramma worden opgenomen, maar het is volgens deze leden de vraag of hiermee een voldoende mate van afstemming wordt bewerkstelligd. Heeft de overheid voldoende greep op het alternatieve saneringscircuit? Een adequate afstemming is vooral van belang met het oog op de logistieke voorzieningen voor bodemsanering. Thans is het zo dat het Service Centrum Grondreiniging dient te worden ingeschakeld bij alle via de Interim bodemsanering te financieren verwijdering van verontreinigde grond. Het SCG kan op verzoek van anderen dan de provincies worden ingeschakeld indien de financiering anders is geregeld. Deze leden stelden vast dat saneringen door particulieren in de huidige praktijk op het tweede plan staan. Daar komt nog bij dat in het Tien jaren-scenario bodemsanering en bedrijfsterreinen de verwachting wordt uitgesproken dat de omvang van de grondstromen de huidige opslag-, reinigings- en stortcapaciteit een duidelijke begrenzing gaat stellen aan het saneringsvolume. Zullen particulieren onder deze omstandigheden over voldoende mogelijkheden beschikken om op eigen initiatief of krachtens provinciaal bevel tot sanering over te gaan? Naar de mening van deze leden komt het uitgangspunt om bij de uitvoering van sanering meer het accent te leggen bij met name particulieren eerst dan tot zijn recht indien de overheid zorg draagt voor de aanwezigheid van voldoende logistieke voorzieningen op het gebied van opslag, reiniging en stort van verontreinigde grond. Op welke wijze kan de toegang tot dergelijke voorzieningen voor particulieren die in eigen verantwoordelijkheid saneren worden gewaarborgd?

De milieuhygiënische urgentie van de sanering wordt mede bepaald door het actuele bodemgebruik. Er bestaat dus een risico dat de milieuhygiënische preferentie wordt overvleugeld door maatschappelijke belangen. De hier aan het woord zijnde leden vroegen in hoeverre de in het wetsvoorstel uitgesproken voorkeur voor sanering door anderen dan de provincie er in de praktijk toe zou kunnen leiden dat saneringsoperaties uitgevoerd door particulieren zich niet primair richten op een volledig herstel van de multifunctionaliteit van de bodem, maar dat door het bevoegd gezag met een minder resultaat genoeg wordt genomen. Met instemming stelden de leden van de S.G.P.-fractie vast dat de decentralisatie bij de aanpak van saneringsgevallen door de overheid wordt voortgezet. Uitzondering hierop vormen de zogenaamde «omvangrijke» gevallen. In de memorie van toelichting wordt gesteld dat in de praktijk is gebleken dat bij de aanpak van deze gevallen rijksbetrok-

kenheid onontkoombaar is. Omvat deze rijksbetrokkenheid thans meer dan een aparte toetsing en een afzonderlijke bijdrageregeling, zo vroegen deze leden.

Met de keuze voor decentralisatie van bevoegdheden naar de lagere overheden, met name de provincie, kon het lid van de fractie van de R.P.F. instemmen. De rijksoverheid kan zich dan terecht concentreren op haar sturende en randvoorwaardenscheppende taken. Het R.P.F.-fractielid vroeg of door het laten vervallen van toetsing van de provinciale programma's, zowel voor- als achteraf, er geen onaanvaardbare verschillen in beleid zullen ontstaan tussen de verschillende provincies. Te noemen zijn hier verschillen in prioriteitsstelling, verschillen in saneringsmethoden en verschillen in interpretaties ten aanzien van (de noodzaak en/of haalbaarheid van) het bereiken van de zgn. «multifunctionaliteit». Dergelijke verschillen in beleid en uitvoering kunnen tot grote verschillen leiden in financiële consequenties. Voor derden, particulieren en/of lagere overheden, kunnen in dit kader grote belangen op het spel staan. Dit lid meende te kunnen constateren dat in wezen dergelijke ongewenste beleidsverschillen met name door het optreden van de vier grote steden al zijn ontstaan. Wordt de kans op deze ongewenste ontwikkelingen door het voornemen nieuwe bevoegdheden aan de grote steden te verstrekken niet opnieuw vergroot? Is met de mogelijkheid van de zojuist geschetste ontwikkeling rekening gehouden? Welke instrumenten staan de rijksoverheid ter beschikking om een zekere eenheid in het beleid te handhaven? Biedt de in Hoofdstuk 4 paragraaf van de memorie van toelichting beschreven verslaglegging door gedeputeerde staten en de op blz. 61 van de memorie van toelichting staande zinsnede dat ook inhoudelijke gegevens met betrekking tot onderzoek en sanering moeten worden overgelegd, voldoende waarborgen om de uit de wet voortvloeiende vrije interpretatieruimte enigszins in te kaderen?

Hoofdstuk III. Inhoud van het wetsvoorstel

1. Inleiding

De leden van de P.v.d.A.-fractie vonden in de op blz. 10 van de memorie van toelichting geschetste voorkeursvolgorde het onderscheid tussen de punten één en twee niet duidelijk, en zij betwijfelden vooralsnog of zij die volgorde de juiste konden vinden. Welke gevallen c.q. wetsartikelen vallen precies onder de eerste mogelijkheid, d.w.z. onderzoek en sanering buiten (enige) verantwoordelijkheid van het provinciaal bestuur? Vallen onder deze mogelijkheid wellicht alleen die gevallen, die buiten de wet vallen, d.w.z. waar sprake is van ernstig gevaar en enkele gevallen van waterbodemsanering? In vrijwel alle andere gevallen is toch direct of indirect sprake van een provinciale verantwoordelijkheid bijv. via het goedkeuren van een saneringsplan of het niet in actie komen bij een melding op grond van artikel 21 of 22? Deze leden achtten de situatie slechts onduidelijk indien toepassing wordt gegeven aan artikel 27 n (het college van burgemeester en wethouders wordt op hun verzoek belast met de sanering), welk artikel niet wordt uitgezonderd in artikel 27 e (gedeputeerde staten zijn belast voor zover niet...), maar waarover in de memorie van toelichting wel wordt gesteld, dat het college van burgemeester en wethouders zelf beslist hoe de sanering wordt aangepakt. De memorie van toelichting merkt bij artikel 27 n echter vervolgens op, dat gedeputeerde staten altijd nog kunnen besluiten, dat een onder artikel 27 n afgehandeld geval, alsnog op hun gezag opnieuw onderzocht en gesaneerd moet worden, zodat zij ook hier verantwoordelijkheid dragen. De leden van de

P.v.d.A.-fractie zouden het een juiste gang van zaken vinden, wanneer alle saneringsgevallen direct of indirect onder de provinciale verantwoordelijkheid vallen. Moet het verschil tussen de punten één en twee wellicht slechts gevonden worden in de afwezigheid van een saneringsbevel? De leden van de P.v.d.A.-fractie konden voorts de gewenste voorkeursvolgorde niet duidelijk terug vinden in de wettekst. Zou dit niet overweging verdienen, bijvoorbeeld door een bepaling op te nemen dat sanering op kosten van de overheid pas plaats kan vinden nadat is vastgesteld dat een saneringsbevel niet kan werken?

De leden van de fractie van Groen Links konden met de gehanteerde voorkeursvolgorde voor het saneringsbeleid instemmen. Zij achtten het ook juist om die volgorde tot uitdrukking te laten komen in de volgorde van de desbetreffende artikelen in het wetsvoorstel. Kan die volgorde ook in de uiteindelijke wet worden doorgevoerd?

De leden van de S.G.P.-fractie wilden eveneens weten waarom die in de memorie van toelichting uitgesproken voorkeursvolgorde niet in het wetsvoorstel zelf is neergelegd.

2. Reikwijdte

2.1. Saneringscriterium

De leden van de P.v.d.A.-fractie waren van mening, dat het saneringscriterium dermate belangrijk is voor de werking en reikwijdte van het wetsvoorstel, dat dit nader wettelijk geregeld dient te worden. Zij meenden dat dit zonder meer mogelijk is, door de toetsingstabel uit de leidraad bodemsanering als een bijlage in het wetsvoorstel op te nemen, aangevuld met een wettelijke basis voor aanvullende gedelegeerde regelgeving. Zij vroegen om deze toetsingstabel aan de memorie van antwoord toe te voegen. Voorts waren zij van mening, dat ook het bij sanering te bereiken eindresultaat in de wet dient te worden verankerd. Zij vroegen of dit niet zou kunnen door een verwijzing naar de bodemkwaliteitseisen, uit artikel 20 Wet bodembescherming, dat met het oog hierop wellicht aanpassing behoeft. Zij realiseerden zich dat deze wens wellicht moeilijk nog zonder vertraging in het onderhavige wetsvoorstel verwerkt zou kunnen worden, omdat dan ook de regeling van de zgn. lokatiespecifieke factoren aan de orde moet komen. Zij vroegen de minister echter nadrukkelijk uit te spreken dat aan een wettelijke regeling van het te bereiken eindresultaat bij sanering met voortvarendheid zal worden gewerkt. Deze leden herinnerden eraan dat de minister in het mondeling overleg op 22 februari 1990 heeft toegezegd, dat er een wettelijke regeling zal worden opgesteld van de lokatiespecifieke factoren (zowel wat die factoren zijn als het vereiste saneringsresultaat als ze aanwezig zijn).

De leden van de V.V.D.-fractie hadden gerede twijfel of het nu nieuw voorgestelde saneringscriterium wel hetzelfde is als het huidige criterium in de IBS. De IBS spreekt van «ernstig gevaar voor de volksgezondheid of het milieu». In de nu voorgestelde redactie (artikel 1) gaat het om «ernstig gevaar van de vermindering van de functionele eigenschappen die de bodem heeft voor mens, plant of dier». Bij de IBS staan de volksgezondheid en het milieu centraal. In de nu voorgestelde tekst staan de functionele eigenschappen van de bodem centraal. Het eerste is ruimer dan het tweede, waardoor, aldus deze leden, het beschermde belang geringer lijkt te zijn geworden. Anderzijds luidt de voorgestelde tekst zodanig dat elk ernstig gevaar voor vermindering van de functionele eigenschappen van de bodem tot een saneringscriterium moet worden. Dat is wat anders dan de tekst van de huidige IBS, en ook anders dan de huidige saneringspraktijk. Bovendien leek het deze leden een onhandige

bepaling toe omdat oneindig veel handelingen onder dat nieuwe criterium (kunnen) vallen, zoals wegeaanleg, huizenbouw, landbouwkundig gebruik en dergelijke. Met andere woorden: het betreft hier niet «een redactionele aanpassing» zoals de memorie van toelichting suggereert. De leden van de V.V.D.-fractie vroegen daarom de voorstellen op dit punt te wijzigen. Deze leden achtten hiervoor te meer reden aanwezig omdat het nieuw voorgestelde criterium per saneringsinstantie wel eens zeer verschillend uitgelegd zou kunnen worden. In de vier grote steden zou het volkshuisvestingsbelang (bouwen op grond, die vervuild is, maar geen ernstig gevaar oplevert voor milieu of volksgezondheid) wel eens zwaarder kunnen gaan wegen dan sanering om pure volksgezondheids- of milieu-overwegingen (zoals bijvoorbeeld in de provincie Drenthe). De leden van de V.V.D.-fractie vroegen om een beschouwing van de minister op dit punt.

De leden van de fractie van D66 constateerden dat het saneringscriterium zich beperkt tot gevallen van ernstig gevaar. De memorie van toelichting stelt dat ondanks de gewijzigde redactie, geen verandering ten opzichte van de IBS wordt beoogd. Dit betekent dat de normen neergelegd in de Leidraad Bodemsanering van toepassing zijn. Alleen indien de C-waarde overschreden wordt en er sprake is van (indirect) ernstig gevaar voor de volksgezondheid of het milieu, is er sprake van een saneringsgeval. Het kwam deze leden gewenst voor dit nadrukkelijk in de memorie van toelichting op te nemen. Dit houdt echter wel in dat de materiële invulling van de norm berust op pseudo-wetgeving, nl. de Leidraad. Is overwogen de leidraad een wettelijke basis te geven en zo ja, waarom is daarvan afgezien? Wat moet in dit verband precies worden verstaan onder het begrip «saneren»? Is saneren nodig als de referentiewaarde wordt overschreden?

De leden van de fractie van Groen Links waren van mening dat het saneringscriterium uit het voorstel in feite minder breed is dan dat uit de IBS. In ieder geval is het zeker niet bedoeld breder te zijn, zo maakt de memorie van toelichting duidelijk. Zij betreurden dat zeer, omdat zo een groot aantal verontreinigingsgevallen definitief buiten het financiële regime van de Wet bodembescherming wordt gehouden. Zij wezen er ook op dat met dit criterium de toezeggingen van de kant van de regering om in dit wettelijk kader de «langere termijn gevallen» te regelen (TK 1980/81, 16 821, nrs. 1-3, blz. 12) niet of in ieder geval onvoldoende worden nagekomen. Met het Bureau Ruimtelijke Ordening van VNO en NCW waren zij van mening dat handhaving van het IBS-saneringscriterium de voorkeur verdient. Nog liever zagen zij een werkelijke verbreding van het saneringscriterium waarin er geen onderscheid meer gemaakt wordt tussen de in artikel 1 omschreven saneringsgevallen en de overige, minder ernstige gevallen. Zij vroegen de minister zijn visie op het advies van de CRMH op dit punt uiteen te zetten.

De leden van deze fractie waren bevreesd dat het voorgestelde criterium onvoldoende waarborgen zal bieden om ook de oude gevallen van bodemverontreiniging steeds onder de regeling te laten vallen. Zij wezen erop dat als de «vermindering van functionele eigenschappen» al in het verleden heeft plaatsgevonden onder bepaalde omstandigheden door de veroorzaker van de verontreiniging makkelijk kan worden tegen-gevoerd dat dus niet voldaan wordt aan het criterium en dat niet saneren ook geen verdere verslechtering van de bodemkwaliteit tot gevolg hoeft te hebben. Zij vroegen de minister zijn reactie te geven op deze gedachtengang.

De leden van de G.P.V.-fractie stonden eveneens stil bij het nieuw geformuleerde saneringscriterium. Uit de formulering maakten zij op dat iedere vermindering van de functionele eigenschappen aanleiding geeft

tot bodemsanering. Zij vroegen of dit met de formulering wordt bedoeld. Zou bijvoorbeeld niet beter gesproken kunnen worden van ernstige vermindering van de functionele eigenschappen?

2.2. Waterbodems

De leden van de C.D.A.-fractie verzochten de minister nu al globaal – maar uitvoeriger dan op blz. 14 is gebeurd – aan te geven hoe de toekomstige regeling voor onderzoek en sanering van waterbodems er uit zal zien, opdat beter beoordeeld kan worden wat de verschillen met de nu voor de landbodems voorgestane aanpak zal zijn. Zij waren daar te meer benieuwd naar, omdat nu de IBS en, na inbouw van het onderhavige voorstel, de Wet bodembescherming de wettelijke basis zal vormen voor onderwaterbodemsanering. Waarom is dan nog een afzonderlijke regeling nodig voor alleen de waterbodems? In het bijzonder vroegen zij toe te lichten waarom de minister van Verkeer en Waterstaat de rijksverantwoordelijke wordt voor waterbodemsanering in afwijking van de systematiek die overigens in de saneringsregeling is doorgevoerd. Dat die minister voor de rijkswateren de eerstverantwoordelijke is voor sanering vloeit immers voort uit het feit dat zij daarvan de beheerder is, zoals dat voor sanering van landbodems ook de eigenaar/beheerder is.

De leden van de V.V.D.-fractie misten in dit wetsvoorstel node een regeling voor de sanering van vuile bodems in oppervlaktewateren. Deze vervuilingproblematiek is toch al jarenlang bekend? En het ontbreken c.q. onvoldoende beschikbaar stellen van financiële middelen voor deze saneringen mag toch geen reden zijn om een wettelijke saneringsregeling voorshands achterwege te laten? Of bestaan er nog steeds strubbelingen tussen de ministeries van VROM en Verkeer en Waterstaat, die een goede regeling frustreren? Zo langzamerhand is de sanering van natte bodems een ondergeschoven milieukind geworden, constateerden deze leden. Zij vroegen de minister dan ook om bij de memorie van antwoord een nota van wijziging te voegen, die deze materie genoegzaam regelt. In elk geval zouden deze leden graag een overzicht van de nu geraamde saneringskosten ontvangen, van vuile bodems in Rijks- en provinciale wateren. Zij verwezen daarbij als voorbeeld naar de nieuwe ramingen voor de Hollandse IJssel. De leden van de V.V.D.-fractie waren benieuwd naar de reactie van de minister op de uiteenzetting van de Unie van Waterschappen (brief d.d. 5 juli 1990 aan de Commissie voor milieubeheer) aangaande het toekennen van duidelijke bevoegdheden voor de waterkwaliteitsbeheerders (geven saneringsbevel, opleggen gedoogplicht, kostenverhaal etc.).

De leden van de fractie van D66 noemden het in dit wetsvoorstel ontbreken van een duidelijke regeling omtrent de waterbodems teleurstellend. In de memorie van toelichting wordt aangekondigd dat deze regeling in 1991 aan de Tweede Kamer zal worden aangeboden. Daarvóór zal echter al duidelijkheid moeten bestaan over de financiering, prioriteitsstelling en normering van waterbodems mede ten opzichte van de bodem, zo meenden deze leden.

Het lid van de R.P.F.-fractie constateerde met zorg dat voor de waterbodems nog veel onzeker blijft.

2.3. Landbouwgronden en natuurterreinen

Reagerend op de aankondiging van de notitie «Bodemverontreiniging in het landelijk gebied» vroegen de leden van de C.D.A.-fractie in hoeverre in deze notitie of het regeringsstandpunt daarbij een relatie zal

worden gelegd met het ROM-gebiedenbeleid en het gebiedsgerichte saneringsbeleid wat daarbij wordt voorgestaan. Zij vroegen de regering er verder zorg voor te dragen, deze notitie en het regeringsstandpunt gelijktijdig met de nota naar aanleiding van het eindverslag over het onderhavige wetsvoorstel aan de Kamer toe te zenden, zodat in de verdere behandeling met deze informatie rekening kan worden gehouden.

De leden van de P.v.d.A.-fractie merkten op dat de memorie van toelichting refereert aan bodemverontreiniging die de kwaliteit van landbouwproducten zodanig kan aantasten dat normen van de Warenwet en de Landbouwkwaliteitswet worden overschreden. Deze leden oordeelden dat in die gevallen derhalve sprake is van ernstig gevaar voor de mens; dergelijke normen worden toch niet voor niets gesteld? Het bevreemdde deze leden dan ook dat de memorie van toelichting in die situatie niettemin spreekt van «niet-ernstige» bodemverontreiniging. Zij konden zich heel goed voorstellen dat dergelijke verontreinigingen van landbouwgronden een bijzondere aanpak vergen, maar dit mag er niet toe leiden dat het begrip «ernstig gevaar» zodanig wordt afgezwakt dat overschrijding van warenwetnormen als niet ernstig kan worden geklassificeerd.

De leden van de fractie van D66 lazen in de memorie van toelichting dat het hier vrijwel altijd niet-ernstige verontreinigingen betreft. Door nadrukkelijke vermelding van beide categorieën wordt echter de indruk gewekt dat deze wet tevens voor deze categorieën een instrument is voor opheffing van bodemverontreinigingen. Kan hier meer duidelijkheid over worden verschaft? In dit verband zeiden deze leden een aparte beschouwing te missen over de relatie tussen dit wetsvoorstel en het rapport van de commissie Oele.

Het lid van de R.P.F.-fractie constateerde dat voor landbouwgronden en natuurterreinen nog vele zaken onzeker zijn. Dit lid zei met spanning de resultaten van de door de minister ingestelde werkgroep af te wachten en drong aan op een grotere voortvarendheid.

3. Aanmelding van gevallen

De leden van de C.D.A.-fractie vroegen in hoeverre burgemeester en wethouders verplicht zijn tegelijk of voorafgaand aan de melding aan gedeputeerde staten van een onderzoeks- of saneringsgeval de eigenaar en gebruiker van het verontreinigde perceel te informeren. Veelal zullen deze op de hoogte zijn, maar er zijn gevallen denkbaar waarbij dit niet zo is. Tevens wilden deze leden weten op welke wijze kan worden gegarandeerd dat onderzoek plaatsvindt op plaatsen waar redelijkerwijze valt aan te nemen dat sprake kan zijn van bodemverontreiniging. Is in zulke gevallen een verplicht bodemonderzoek denkbaar, analoog aan de verplichting op basis van de herziene Woningwet?

De leden van de fractie van Groen Links misten in de memorie van toelichting een motivering waarom aan de vier grote gemeenten een aparte positie is toegekend in het wetsvoorstel. Zo wordt bij voorbeeld niet beargumenteerd waarom de plicht tot melding van onderzoeksgevallen en saneringsgevallen niet geldt voor de colleges van burgemeester en wethouders van de vier grote steden. Dat gebrek aan argumentatie vonden zij des te merkwaardiger nu, als deze leden het goed zagen, de vrijstelling van meldingsplicht feitelijk ondergraven kan worden door de vrijwillige melding door buurgemeenten en de melding door burgers, bedrijven, belangengroepen en anderen. Deze leden wilden dan ook

weten of gedeputeerde staten met de laatste twee soorten meldingen wanneer deze betrekking hebben op het grondgebied van de vier grote steden anders zullen omgaan dan wanneer ze betrekking hebben op een «gewone» gemeente. De leden van de fractie van Groen Links wezen er in dit verband op dat de meldingsregeling ook een soort toetsing inhoudt: de provincie kan een bevel tot staken geven, beoordeelt de aangemelde gevallen op hun ernst en zelfs is het zo dat het saneringsplan de goedkeuring behoeft van de provincie. Zij wilden dan ook weten of melding bij de vier grote steden in plaats van bij de provincie onder omstandigheden kan inhouden dat hetzelfde bestuur dat de melding doet, ook de toetsing verricht. Zij vroegen de minister of hij hun zienswijze deelde dat het leggen van melding en toetsing bij hetzelfde bestuur afbreuk kan doen aan de opzet van de regeling.

Het was voor het lid van de R.P.F.-fractie voorshands de vraag of de gemeenten Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht binnen de verhouding gemeenten-provincie-rijk inderdaad in een uitzonderingspositie zouden moeten worden geplaatst. De corrigerende rol welke een provincie op dit moment kan spelen als gemeenten een al te sterke nadruk leggen op het nastreven van bepaalde belangen, met veronachtzaming van het algemene belang, komt op deze wijze te vervallen ten aanzien van de grote gemeenten. Genoemde gemeenten voeren reeds een beleid dat nogal afwijkt van het beleid van een groot aantal provincies (o.a. op het punt van de interpretatie van het begrip multifunctionaliteit en de toepassing van het zgn. leeflaagprincipe). Hij vroeg of de minister in de nadelen die zijn verbonden aan het in een uitzonderingspositie plaatsen van de vier grote steden aanleiding ziet zijn standpunt terzake ter heroverwegen. Overigens rijst daarbij nog de vraag waarom de vier grote steden wel apart worden gezet en bij voorbeeld de nummer vijf, Eindhoven, niet. Waar ligt de grens?

4. Onderzoek en sanering door anderen dan de provincie

Een ieder die in eigen beheer onderzoek en sanering wil uitvoeren dient dit op grond van artikel 22 te melden bij de provincie en wel drie maanden van te voren. Deze termijn leek de leden van de C.D.A.-fractie geen probleem waar het grote, ingewikkelde gevallen betreft. Waar het echter om kleine c.q. eenvoudige gevallen gaat vonden zij deze termijn veel te lang. Stel dat een bedrijf grond ontgraaft ten behoeve van de vervanging van een (deel van een) installatie en in dat kader een bodemonderzoek laat verrichten. Als het onderzoeksresultaat aanleiding geeft tot verdere actie moet het bedrijf een melding doen aan de provincie en vervolgens drie maanden wachten met het vervolg van de werkzaamheden. Hetzelfde geldt indien in een gemeente een pand wordt gesloopt ten behoeve van nieuwbouw. Alle bouwactiviteit valt dus drie maanden stil. Blijkt het na nader onderzoek om een saneringsgeval te gaan dan moet ofwel een nieuwe melding plaatsvinden ofwel moet bij eerste melding een compleet saneringsplan worden overgelegd, dat de goedkeuring van gedeputeerde staten behoeft. Is overigens de opvatting van deze leden juist, dat in veel gevallen twee maal een melding nodig zal zijn, namelijk eerst op grond van artikel 21 of 22 en later op grond van artikel 27b? Men was overigens niet duidelijk hoe zal worden gehandeld in die gevallen, waarbij een melding volgens artikel 21 vereist is en nog geen gegevens voorhanden zijn over de te nemen maatregelen. Wat is in dit geval «zo spoedig mogelijk»? Moet, zo vroegen zij, de verontreiniging zo spoedig mogelijk worden gemeld, of moet eerst een voornemen voor maatregelen (veelal in eerste instantie nog onderzoek) worden opgesteld, waarna zo spoedig mogelijk een melding plaatsvindt? Is het niet logischer de melding op grond van artikel 21 te beperken tot

het signaleren van het feit, dat een verontreiniging is geconstateerd om vervolgens in het traject van artikel 22 verder te gaan met het onderzoek en vervolgens een aanvullende melding voor de gekozen oplossing (sanering, beheersmaatregelen e.d.)?

Gedeputeerden staten hebben vervolgens conform artikel 22 de gelegenheid de termijn van drie maanden af te sluiten met een mededeling dat men het voornemen heeft een saneringsbevel uit te vaardigen. Is zulks het geval dan kunnen er nog eens drie maanden overheen gaan voordat de sanering kan worden uitgevoerd. Het kan ook nog langer duren, indien de initiatiefnemer het niet eens is met de inhoud van het bevel, hetgeen weer aanleiding kan zijn tot langdurig overleg of zelfs tot beroepsprocedures. De totale wachttijd voor een sanering in eigen beheer kan daardoor oplopen tot langer dan zes maanden. Het leek de leden van de C.D.A.-fractie dat een beoordelings-termijn van een maand genoeg moet zijn voor eenvoudige gevallen, waarvoor ook meestal geen bevel nodig zal zijn.

Een langere termijn voor de beoordeling van gecompliceerde gevallen achtten deze leden wél te rechtvaardigen. Daarin kan worden voorzien door de bepaling dat gedeputeerde staten in de eerdergenoemde termijn van een maand aan de melder kunnen mededelen van mening te zijn dat het om een gecompliceerd geval gaat, waarvoor een termijn van drie maanden moet gelden. Deze leden meenden dat criteria voor de scheidslijn tussen eenvoudige en gecompliceerde gevallen te ontlenen moeten zijn aan de ervaringen met de bodemsanering tot nu toe. Zij vroegen de minister naar deze criteria, welke nader kunnen worden uitgewerkt in de Leidraad bodemsanering.

Behalve ten aanzien van de termijn van drie maanden hadden de leden van de C.D.A.-fractie er ook de nodige twijfels over dat saneringsplannen van derden de expliciete goedkeuring behoeven van gedeputeerde staten. Indien een beslissing van gedeputeerde staten langer uitblijft dan de wachttermijn van drie maanden is sprake van een fictieve weigering, zo meenden de hier aan het woord zijnde leden. Zij vroegen naar de mening van de minister over de eenvoudiger constructie dat een saneringsplan geacht wordt te zijn goedgekeurd na het verstrijken van de wachttermijn. Indien gedeputeerde staten niet akkoord gaan zullen zij namelijk automatisch nader overleg moeten voeren met de indiener van het plan hetzij een melding moeten doen van een voornemen tot een bevel.

De leden van de C.D.A.-fractie vroegen om een beschouwing over de aard van de nadere gegevens, welke op grond van het eerste lid van artikel 27b geëist kunnen worden bij de indiening van een saneringsplan. Naast de gegevens, waarvoor reeds een verplichte melding geldt, dachten deze leden vooral aan gegevens met betrekking tot de te kiezen saneringsmethode. Ook dit onderwerp kan eenvoudig in het artikel zelf worden opgenomen.

Tot slot vroegen de leden van de C.D.A.-fractie naar de ratio van het derde lid van artikel 27b. Gedeputeerde staten behoeven in de gevallen, waarvan hier sprake is, niet zelf een saneringsplan op te stellen. Zij behoeven slechts een kant en klaar saneringsplan te toetsen, een toetsing die naar het oordeel van de leden van de C.D.A.-fractie niet zeer uitgebreid hoeft te zijn, zeker niet als straks ook het SCG een wettelijke basis in de wet heeft gevonden. Een legesheffing leek hen tegen deze achtergrond niet op zijn plaats.

De leden van de P.v.d.A.-fractie waren van mening dat de opzet van artikel 22 nogal breed is. Zij zeiden er vanuit te gaan dat het begrip saneringsgeval alsnog nader in de wet zal worden genormeerd. De meldingsplicht in artikel 27b zal dan de belangrijke gevallen afdoende dekken op een wijze die voor degene die handelingen met de bodem

verricht niet is mis te verstaan, mits tevens adequaat is voorgeschreven dat de bodemkwaliteit onderzocht moet worden (artikel 44a). Wat is vervolgens dan nog het nut van een meldingsplicht voor alle overige gevallen waarin sprake is van enige bodemverontreiniging? Een ieder kan zich bovendien bij grondwerkzaamheden eenvoudig aan de meldingsplicht onttrekken door de bodemkwaliteit niet te meten. Dit laatste wordt in het wetsvoorstel immers niet geregeld.

De leden van de P.v.d.A.-fractie vonden in elk geval dat gemeenten van de meldingsplicht voor de lichte gevallen waar artikel 22 op ziet kunnen worden uitgezonderd. Zij zouden met een jaarrapportage achteraf moeten kunnen volstaan, tenzij het gaat om saneringsgevallen. Vervolgens vonden zij dat in het artikel materiële normen moeten worden opgenomen die duidelijk maken wanneer ook door anderen niet hoeft te worden gemeld, bijvoorbeeld de geringe graafwerkzaamheden waarop de memorie van toelichting doelt of het pure verplaatsen van de licht verontreinigde grond binnen een evenzeer verontreinigd gebied.

De leden hier aan het woord vroegen wat het rechtsgevolg is van een voor kennisgeving aannemen van een melding door gedeputeerde staten. Zij vroegen waarom gedeputeerde staten van een melding altijd kennis moeten geven in één of meer dag-, nieuws-, of huis-aan-huis-bladen, hetgeen dus bij voorbeeld kan betekenen dat gedeputeerde staten in het plaatselijk blad moet melden dat het college van burgemeester en wethouders bepaalde rioleringswerkzaamheden gaat uitvoeren. Kan een en ander niet ter beoordeling van gedeputeerde staten worden gelaten? Een soortgelijke bepaling ontbreekt bij voorbeeld ook in artikel 27d. De leden van de P.v.d.A.-fractie vonden de termijn van drie maanden te lang. Zij zouden eerder pleiten voor een korte termijn (twee weken), met een verlengingsmogelijkheid voor gedeputeerde staten. Voor spoedeisende gevallen zou daarnaast een bijzondere voorziening moeten worden getroffen. De leden van de P.v.d.A.-fractie konden in het kader van dit wetsvoorstel instemmen met een goedkeuring vooraf, zoals geregeld in art. 276, door gedeputeerde staten van elk saneringsplan voor saneringsgevallen, ook indien dit saneringen door gemeenten betreft. Deze oplossing achtten zij echter alleen nodig omdat op dit moment duidelijke wettelijke criteria ontbreken voor de te bereiken kwaliteit van de bodem na de sanering, in het algemeen en indien lokatiespecifieke factoren een rol spelen. Zij zouden ervoor willen pleiten in vervolg-wetgeving deze criteria nadrukkelijk te regelen. In die situatie zou kunnen worden teruggevallen op een melding met slechts de mogelijkheid voor gedeputeerde staten om in bijzondere gevallen aanwijzingen te geven en met voor gemeenten de verplichting tot verslaglegging achteraf.

Deze leden vroegen naar de consequentie voor de toepasselijkheid van het overige wettelijk kader nadat gedeputeerde staten een saneringsplan hebben goedgekeurd. Er kunnen hier verschillende situaties worden onderscheiden. De wetgever kan bij voorbeeld de eisen aan de kwaliteit van de bodem te zijner tijd scherper stellen dan waarmee gedeputeerde staten akkoord zijn gegaan. Welke gevolgen kunnen dan optreden voor de saneerder, een latere eigenaar of gedeputeerde staten? Een andere mogelijkheid is dat achteraf blijkt dat de goedgekeurde saneringsaanpak niet de kwaliteit van de bodem heeft opgeleverd die was gespecificeerd in het goedgekeurde plan. Dit kan een gevolg zijn van bewust onjuiste informatie van de zijde van de saneerder, of van onvoorziene omstandigheden. Kunnen gedeputeerde staten dan op de goedkeuring terugkomen en een saneringsbevel geven? De leden van de P.v.d.A.-fractie vroegen of is overwogen om de goedkeuring voor een bepaalde periode te laten gelden, gedurende welke periode de saneerder wordt gevrijwaard van verdere maatregelen van de zijde van de overheid wat betreft bodemsanering, behoudens kwade trouw van de zijde van de saneerder (onjuiste informatie in het saneringsplan). Hoe oordeelt de minister over zo'n optie?

De leden van de P.v.d.A.-fractie vroegen wat het gevolg is indien gedeputeerde staten niet binnen drie maanden tot een beslissing komen. Ook vroegen zij of de gekozen formulering in het tweede lid van artikel 27b niet teveel ruimte laat om de beslissingstermijn voortdurend op te schuiven door een plan gedeeltelijk af te keuren. Zou het niet denkbaar zijn dat gedeputeerde staten worden verplicht om een saneringsbevel af te geven binnen een bepaalde termijn, indien zij het ingediende plan niet willen goedkeuren zoals het er ligt?

De leden van de P.v.d.A.-fractie vroegen om een nadere toelichting op het derde lid van artikel 27b. Gaat het hier om leges? Zij vonden het noodzakelijk dat in de wet nadere criteria worden opgenomen over doelstelling en berekeningsgrondslag van het te betalen bedrag. Verder leek het hen niet noodzakelijk dat provinciale staten het feitelijke bedrag per geval vaststellen, dit kan door gedeputeerde staten gebeuren op basis van een provinciale verordening.

De leden van de P.v.d.A.-fractie onderschreven dat het voor de hand ligt om de tijdstippen van uitvoering van curatieve en preventieve maatregelen op elkaar af te stemmen. Ook de inhoud van beide types maatregelen dient te worden afgestemd. Zij vroegen in dit verband of is overwogen om in het wetsvoorstel een basis te scheppen voor preventieve voorschriften, bijv. gekoppeld aan een saneringsbevel of de goedkeuring van een saneringsplan, voor zover naar het oordeel van gedeputeerde staten daarin onvoldoende op andere wijze is voorzien of kan worden voorzien. Zou zulks niet in de rede liggen?

Deze leden vroegen in dit verband hoe thans de procedure verloopt wat betreft de bodemsaneringsactiviteiten van het ministerie van Defensie. Functioneert hier het in de memorie van toelichting gesuggereerde regelmatig overleg tussen alle betrokken provincies en de saneerder? Komt een dergelijk structureel overleg tussen een aantal provincies en een «grootsaneerder» bijv. een onderneming met vele verspreide vestigingen, thans voor? Zij vonden voornamelijk een aanpak per afzonderlijk geval de betere weg. Deze leden toonden zich verbaasd dat het saneringsprogramma waterbodembodem rijkswateren in de memorie van toelichting wordt gepresenteerd als een voorbeeld van een «in overleg tussen de betrokken partijen (i.c. de provincies) en de saneerder (i.c. het ministerie van Verkeer en Waterstaat) op te stellen programma van onderzoeks- resp. saneringsactiviteiten». De minister van Verkeer en Waterstaat wordt aldus op één lijn geplaatst met bijv. de minister van Defensie: verantwoordelijk voor de vervuiling, en derhalve aansprakelijk voor de sanering. De leden van de P.v.d.A.-fractie zagen de positie van de minister van Verkeer en Waterstaat hier veeleer als die van de minister van VROM. Kan nader worden ingegaan op de status van het Saneringsprogramma waterbodembodem rijkswateren onder het huidige wetsvoorstel? Welke veranderingen beoogt de aangekondigde nadere regeling?

De leden van de V.V.D.-fractie vroegen aan de minister om een reactie op het verwijt van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (brief, d.d. 3 juli 1990), dat de voorgestelde procedure van melding en goedkeuring (artikelen 22 en 27b) «bureaucratisch, onnodig zwaar en tijdrovend is; de animo om vrijwillig te saneren sterk zal verminderen; en een integrale aanpak belemmert». Deze leden zouden eenzelfde reactie willen ontvangen op twee verwijten van Nederland Gifvrij, d.d. 28 juni 1990 en het Bureau Milieu en Ruimtelijke Ordening van VNO/NCW, d.d. 2 juli 1990, die met betrekking tot art. 27b, derde lid op het volgende neerkomen:

– is het niet vreemd om vrijwillige saneringen (bijv. door het bedrijfsleven) te stimuleren en dit dan tegelijkertijd onaantrekkelijk te maken

door geld te heffen voor provinciale begeleiding van die particuliere saneringsplannen?

– waaróm moet een bedrag worden betaald, waarvoor en hoeveel? De wet zelf en de memorie van toelichting zwijgen daarover. De leden van de V.V.D.-fractie wilden gaarne vernemen wat precies de uitwerking zal zijn van onderzoek en sanering op eigen kosten en onder eigen verantwoordelijkheid door anderen dan de provincie. Hoe wordt een en ander gestimuleerd?

De leden van de D66-fractie vroegen of de provincie in alle gevallen het meest aangewezen overheidsorgaan is voor bodemsaneringen. Uitgangspunt van het voorstel is om sanering door derden te bevorderen onder waarborging van de milieuhygiënisch meest gewenste uitkomst. Bij kleinere gevallen van bodemverontreiniging ligt coördinatie door de gemeenten veel meer voor de hand. Vooral daar waar de Hinderwet in het geding is, bijvoorbeeld bij uitbreiding van een bedrijf of waar sanering gepaard moet gaan met preventieve bodemmaatregelen. Ook bij het stellen van regels omtrent onderzoek en sanering zijn de provincies de centrale organen. Ook hier stelden deze leden de vraag of de provincie hier het meest voor de hand liggende overheidslichaam is. Bodemonderzoek en -sanering zijn gespecialiseerde werkzaamheden. Er is reeds de nodige kennis en ervaring bij gespecialiseerde bedrijven opgebouwd. Snelheid en efficiëntie worden gediend met uniforme eisen waaraan deze bedrijven zich moeten houden. Ook evaluatie en bijstelling van regels aan de praktijk zijn beter te realiseren als deze bedrijven een vast aanspreekpunt hebben in plaats van twaalf provincies (en de vier grote steden) met eigen eventueel afwijkende eisen. Het kwam deze leden derhalve gewenst voor te overwegen om de rijksoverheid deze regels te laten stellen. In het verlengde hiervan kan vervolgens gedacht worden aan een erkenningsregeling van bodemonderzoekbedrijven. De erkenningsregeling houdt dan met name in, naast vakbekwaamheid, betrouwbaarheid etc, dat bij het verrichten van onderzoek, voldaan wordt aan vastgestelde onderzoeksprotocollen. Bij kleine bodemverontreinigingen, niet zijnde saneringsgevallen (artt. 21 en 22) zou door tussenkomst van deze bedrijven de rol van de overheid beperkt kunnen worden tot controle op het eindresultaat van de sanering. De leden van de fractie van D66 concludeerden op grond van het bovenstaande dat in een aantal gevallen de gemeente het aanspreekpunt voor de burger moet zijn in bodemverontreinigingsgevallen. Daarbij dachten deze leden aan kleinere gevallen waar alleen een Hinderwetvergunning in het geding is, gevallen waar geen nader onderzoek meer voor nodig is en kleine saneringsgevallen, waar de sanering door derden wordt verricht. Het stellen van uniforme eisen ten aanzien van sanering en onderzoek achtten deze leden noodzakelijk. In hun ogen dient dat dan ook een rijksbevoegdheid te zijn. De leden van de fractie van D66 waren verder van mening dat in art. 22, de zinsnede «handelingen te verrichten ten gevolge waarvan de verontreiniging van de bodem wordt verminderd» wel erg ruim is geformuleerd. Strikt genomen vallen daar immers alle (milieu)maatregelen onder die leiden tot een lagere milieubelasting van de bodem (bijv. beperking diffuse verspreiding via lucht of water). De formulering is echter ook weer niet zo beperkt dat het alleen betrekking heeft op feitelijke handelingen met bodem of grond. Ook de relatie met art. 21 is niet even duidelijk. Stel de persoon uit art. 21 geeft opdracht aan een derde grond te verplaatsen gericht op beperking van de schade conform art. 14. Is de derde vervolgens verplicht tot het doen van een melding op grond van art. 22?

Denkbaar is dat iemand een melding verricht op grond van art. 22. Mag hij dan overgaan tot de gemelde handelingen indien gedeputeerde staten binnen drie maanden geen reactie geven? De wachttijd van drie maanden

in alle gevallen kwam deze leden als erg lang voor. Ook hier lijkt een zelfstandige rol van de gemeente voor de hand te liggen. De leden van de fractie van D66 merkten vervolgens op dat, indien iemand vrijwillig overgaat tot saneren op grond van een door hem ingediend saneringsplan, het moeten betalen van leges weinig daartoe stimulerend zal werken, zeker indien de leges kostendekkend zijn. Dit geldt des te sterker indien de persoon niet de veroorzaker is. In de memorie van toelichting ontbreekt enige motivering voor het derde lid van art. 27b evenals enige opmerking over de hoogte van het bedrag.

De leden van de fractie van Groen Links waren eveneens van mening dat het derde lid van artikel 276 minder gelukkig is. Zij vonden het vreemd dat waar het beleid er enerzijds op gericht is vrijwillige saneringen te stimuleren, die anderzijds zo onaantrekkelijk worden gemaakt door voor de provinciale begeleiding daarvan geld te gaan innen. Deze leden vonden dat de overheid deze begeleiding dient te financieren.

De leden van de S.G.P.-fractie plaatsten een kanttekening bij de in het wetsvoorstel neergelegde regels met betrekking tot de melding en sanering van gevallen van bodemverontreiniging. Blijkens artikel 22, eerste lid zijn ook de gemeenten verplicht alle gevallen, zonder onderscheid tussen lichte en zware, te melden bij gedeputeerde staten. In zijn commentaar wijst de VNG er op dat hierdoor bijna alle grondhandelingen stedelijk gebied aan de meldingsplicht onderworpen zullen zijn, omdat vrijwel altijd de referentiewaarden uit de Leidraad bodemsanering zijn overschreden. In samenhang hiermee speelt het probleem dat ook de relatief eenvoudig aan te pakken saneringsgevallen aan de zware goedkeuringsprocedure van gedeputeerde staten onderworpen zal zijn. Onderschrijft de minister de bewering van de VNG dat het gemeentelijk saneringsbeleid daardoor gemakkelijk onder druk kan komen te staan. In artikel 22 worden gemeenten op een lijn gesteld met particulieren. Doet dit voldoende recht aan de beleidsmatige medeverantwoordelijkheid van de gemeenten, zo vroegen deze leden? Zou het met betrekking tot de sanering in eigen beheer niet wenselijk zijn in het wetsvoorstel een onderscheid aan te brengen tussen de gemeente als medeverantwoordelijk bestuursorgaan en de particuliere saneerder? Die hier aan het woord zijnde leden merkten voorts op het vreemd te vinden dat particulieren en gemeenten die vrijwillig willen saneren daarvoor leges dienen te betalen. Zij vroegen of het heffen van leges niet haaks staat op de wenselijkheid saneringsgevallen zoveel mogelijk door anderen dan de provincie te laten uitvoeren.

Het lid van de R.P.F.-fractie merkte hier op het juist te achten dat de meldingsplicht opgenomen in art. 22 is verruimd tot alle gevallen van bodemverontreiniging.

5. Onderzoek en sanering krachtens provinciaal bevel

De leden van de fractie van D66 waren van mening dat het onderzoeks- en saneringsbevel in het wetsvoorstel niet geclausuleerd is. Het is dus mogelijk iemand tot saneren te dwingen die op zijn grondgebied geconfronteerd wordt met een saneringsgeval, waarvan hij niet de veroorzaker is. Het was deze leden niet duidelijk op grond waarvan een niet-veroorzaker met een dergelijk dwangbevel moet worden geconfronteerd? Aan welk soort gevallen wordt hierbij gedacht? Gebiedt de aard van deze vergaande bevoegdheid niet bij wet geclausuleerd te worden? Het is niet de bedoeling bij de toepassing van de bevelen af te wijken van de prioriteitsstelling van bodemsanering. De prioriteitstelling wordt

echter neergelegd in het saneringsprogramma. Is het dan juist te stellen dat een saneringsbevel alleen kan worden gegeven indien het geval is opgevoerd in het saneringsprogramma? Dient deze beperking dan niet in de wet te worden opgenomen?

De leden van de S.G.P.-fractie stemden in met de in het wetsvoorstel opgenomen provinciale bevoegdheid tot het geven van een bevel tot onderzoek. Zij achtten dit instrument met name zinvol waar het gaat om locaties die als risicovol kunnen worden aangemerkt. Deze leden informeerden voorts naar de ervaring die onder de Interimwet bodemsanering is opgedaan met de ministeriële bevoegdheid om te bevelen tot sanering. Is er een frequent gebruik gemaakt van deze bevoegdheid? Voldoet het instrument aan de destijds gestelde verwachtingen?

6. Onderzoek en sanering op kosten van de overheid

De leden van de C.D.A.-fractie wensten meer duidelijkheid omtrent het programma van de totstandkoming van de preventieve algemene maatregelen van bestuur op grond van de Wet bodembescherming en andere relevante wetten. De opsomming op bladzijde 16 van de memorie van toelichting leek hen niet compleet. Zij wilden weten op welke data naar verwachting welke maatregelen in werking zullen treden. Wanneer zullen de lagere overheden over voldoende instrumenten beschikken om daadwerkelijk een bodembeschermingsbeleid te kunnen voeren? Impliceert de beschikbaarheid van die instrumenten dat het instrumentarium ook sluitend is? De leden van de C.D.A.-fractie voegden hieraan toe dat naar hun mening de beschikbaarheid van de hier genoemde instrumenten nog niet voldoende is om een effectief beleid te waarborgen. Daarvoor zijn ook motivatie en deskundigheid nodig bij degenen die de instrumenten moeten hanteren alsmede voldoende handhavingsinstrumenten om naleving desnoods te kunnen afdwingen. Op welke wijze verloopt de preventie en handhaving van de Wet bodembescherming tot nu toe en hoe kan een en ander sluitend worden gemaakt? Daarnaast vroegen zij welke inspanningen daartoe van provincie en gemeente en van de politie en de bijzondere opsporingsdiensten nodig zullen zijn en welke bedragen daar naar schatting extra ten opzichte van 1990 mee gemoeid zullen zijn.

De leden van de P.v.d.A.-fractie begrepen niet waarom in de toekomst de financiering van rijkszijde wederom ter discussie moet komen. Zij gingen er vanuit dat indien de nieuwe wettelijke mogelijkheden voor onderzoeks- en saneringsbevelen worden gevolgd, de rijksfinanciering zich vanzelf zal beperken tot die gevallen, waarin deze onontkoombaar is. Bovendien doet niet terzake, zo dachten zij, of het netwerk van preventieve maatregelen sluitend is gemaakt. Thans wordt immers de verdeelsleutel 90% rijk – 7,5% gemeente – 2,5% provincie niet (alleen) gemotiveerd door onvoldoende controle door de lagere overheden op bodembeschermende maatregelen, maar ook (en voor de provincies:

juist) door de medeverantwoordelijkheid voor het oplossen van de saneringsproblematiek. Niet valt in te zien, waarom deze laatste medeverantwoordelijkheid in de toekomst op meer dan 7,5%, resp. 2,5% moet worden gesteld, tenzij de regering overweegt om extra rijksmiddelen toe te voegen aan Provincie- of Gemeentefonds. Dit leek deze leden echter, gelet op de verdeling van de saneringsproblematiek, geen aantrekkelijke gedachte. Kan het kabinet, het voornemen om de rijksfinanciering nader te heroverwegen in het licht van het voorgaande nader toelichten?

De leden van de V.V.D.-fractie vroegen om een duidelijke toezegging

van de minister dat een eventuele wijziging van het financieringssysteem pas zal worden voorgesteld als anderen c.q. andere overheden voldoende orde op zaken hebben kunnen stellen om een nieuwe verantwoordelijkheid aan te kunnen (financieel, technisch e.d.). Zal er niet in elk geval een rijksverantwoordelijkheid over blijven voor historische verontreinigingsgevallen en geïmporteerde vervuilingen?

De leden van de V.V.D.-fractie vernamen graag de visie van de minister op de onderlinge afstemming van bodemsanering en het ruimtelijke ordeningsinstrumentarium van gemeenten alsmede de afstemming op de overige milieu-instrumenten die gemeenten hebben.

Het kabinet acht het gewenst de financiering van rijkszijde van de bodemsaneringsoperatie op termijn te beëindigen. De leden van de fractie van D66 constateerden dat deze opvatting uiteindelijk niet in het wetsvoorstel is opgenomen. Zij achtten een discussie hierover echter op dit moment weinig zinvol. Ten eerste neemt het aantal ontdekte gevallen meer toe dan dat er multifunctioneel gesaneerd wordt. Voorts bestaat sanering van grote projecten vooral uit het toepassen van IBC-criteria; men spreekt bij het afval in die gevallen van eeuwige nazorg. Tenslotte is een dergelijke discussie weinige bevorderend voor de totstandkoming van innovatieve- en verwerkingsmethoden. Wel wilden deze leden nadere opheldering over het standpunt van het kabinet. Als argument van de afbouw van de financiering wordt in de memorie van toelichting gesteld dat in 1994 het preventieve bodembeschermingsprogramma is afgerond. Heeft de afbouw van de financiering dan alleen betrekking op die gevallen die optreden na 1994?

Artikel 65 geeft de vier grote steden dezelfde bevoegdheden als de provincies. Artikel 27n geeft ook andere gemeenten de mogelijkheid om via delegatie, sanering en onderzoek uit te voeren. Het was de leden hier aan het woord niet duidelijk waarom in die gevallen, de betreffende gemeenten bevoegdheden moeten ontberen, zoals bij voorbeeld in artikel 27d worden genoemd, die de provincie blijkbaar wel nodig heeft. Wat is daarvan de reden?

Het wetsvoorstel voorziet, aldus de leden van de S.G.P.-fractie, in een beoordeling door gedeputeerde staten van aanvragen van gemeenten om saneringsgevallen in eigen beheer uit te voeren. Is de provincie bevoegd om een dergelijk verzoek van gemeenten te weigeren op andere gronden dan het onvoldoende toegerust zijn om een saneringsgeval aan te pakken, zo vroegen deze leden?

Uit de memorie van toelichting blijkt dat het de bedoeling van het wetsvoorstel is dat ook in die gevallen waarin gemeenten de sanering ter hand nemen de provincie de eindverantwoordelijkheid behoudt. Betekent dit ook dat gedeputeerde staten zonnodig een gemeente kan bevelen alsnog overeenkomstig het saneringsplan te handelen? Aangezien tal van gemeenten inmiddels ervaring hebben opgedaan met onderzoek en sanering van verontreinigde locaties, ligt het voor de hand gemeenten de mogelijkheid te bieden saneringsgevallen zelf ter hand te laten nemen. Gemeentelijke en provinciale saneringsplannen dienen op elkaar te zijn afgestemd, met name ook wat betreft de beslaglegging op logistieke voorzieningen voor de opslag-, reiniging en stort van verontreinigde grond. De hier aan het woord zijnde leden vroegen of het wetsvoorstel een voldoende grondslag biedt voor het bereiken van de benodigde afstemming tussen gemeenten en provincie.

Het lid van de R.P.F.-fractie stond zeer sceptisch tegenover de opmerking in de memorie van toelichting (blz. 16) dat het kabinet het wenselijk en mogelijk acht «...de financiering van rijkszijde van de

bodemsaneringsoperatie op termijn te beëindigen.» Gezien de onduidelijkheden op een aantal zeer omvangrijke hiervoor reeds genoemde terreinen, en gezien het aantal reeds bekende vervuilde terreinen waarvan de vervuiler of niet meer is te achterhalen of niet (meer) bij machte is onderzoek en sanering te financieren achtte dit lid voor dit optimisme geen plaats. Het mogelijk terugtrekken van de financiële betrokkenheid van de rijksoverheid blijft, naar dit lid heeft begrepen, in de vorm van een in 1993 uit te brengen evaluatieverslag, als een zwaard van Damocles boven de lagere overheden hangen. Het op dit moment niet effectueren van eerdere plannen in deze richting waardeerde het R.P.F.-fractielid inmiddels positief.

7. Saneringsprogramma, overleg en inspraak

De leden van de P.v.d.A.-fractie konden instemmen met een «lichte» regeling van inhoud en procedure van het saneringsprogramma; dit leek hun ook te passen in de voorstellen voor het hoofdstuk plannen Wabm. Zij deelden ook de mening van de regering, geuit als reactie op het advies van de Raad van State, dat onnodige discontinuïteit in de planning zou ontstaan indien van een regeling van het saneringsprogramma zou worden afgezien. Zij vonden echter tevens dat er een wettelijke voorziening moet komen die een belanghebbende in staat stelt, om tegen een niet-handelen van de provincie in het geweer te komen, een mogelijkheid die thans enigermate aanwezig is in het kader van de bezwaarprocedure rond het saneringsprogramma, welke in het voorstel wordt geschrappt. Zij dachten voorsnog aan de mogelijkheid voor een belanghebbende, zoals een bewoner van een gifwijk, om de provincie te verzoeken een onderzoek te beginnen, een sanering in een bepaald jaar aan te vangen, een saneringsbevel af te geven, enz. De provincie zou op een dergelijk verzoek bij beschikking kunnen reageren, waartegen bezwaar en beroep kan worden ingesteld. Het leek deze leden immers voor omwonenden tenminste even belangrijk om de overheid aan te spreken op het achterwege blijven van actie als op de concrete uitvoeringswijze van de sanering, waartegen wél beroep mogelijk wordt gemaakt. Bij de verdere uitwerking van deze gedachte kunnen nadere modaliteiten worden verkend die een overmatig gebruik van deze verzoeksmogelijkheid tegen gaan, bij voorbeeld door beperkingen in de kring van verzoeksgerechtigden en eisen aan de representativiteit. Zij vroegen de regering in het algemeen op deze mogelijkheid in te gaan en op de vraag of zij bereid is in dit, of een ander, wetsvoorstel voorstellen neer te leggen in deze richting. De leden van de P.v.d.A.-fractie vroegen voorts of het niet gewenst is, om de mogelijkheid in de wet neer te leggen van een ministeriële regeling van minimale elementen van de door de provincies op te stellen inspraakverordening (artikel 27 m), indien daarin overhoopt via een modelverordening van het IPO onvoldoende wordt voorzien of deze onvoldoende wordt nageleefd.

De leden van de V.V.D.-fractie wezen erop dat in diverse mondelinge overleggen en ucv's in de Tweede Kamer is gepleit voor versterking van de rol en de invloed van burgers bij het saneringsproces. Ook de huidige voorstellen voldoen daar niet aan. Ten eerste wordt de inspraak gedelegeerd naar provincies, zonder de wettelijke zekerheid dat deze voldoende tot zijn recht zal komen. Ten tweede legt het nu voorliggende wetsvoorstel zelfs geen basis voor die inspraak of beïnvloedingsmogelijkheden. Ten derde is niets geregeld omtrent eventuele bezwaar- of beroepsmogelijkheden. En ten vierde is er zelfs geen termijn genoemd, waarbinnen een inspraakverordening moet zijn vastgesteld. Kortom: het huidige wetsvoorstel biedt minder zekerheid voor burgers dan de bestaande praktijk. De leden van de V.V.D.-fractie vroegen de minister

dan ook hiervoor een betere regeling te treffen. In elk geval zou de wet de principiële rechtswaarborgen moeten bieden.

De leden van de fractie van D66 constateerden dat de inspraak van burgers zich beperkt tot onderzoeks- en saneringsgevallen, zoals vermeld in het programma. Waarom heeft de minister ervan afgezien om ook bij niet-saneringsgevallen inspraak van belanghebbenden mogelijk te maken? De inspraak wordt door de provincie geregeld en de bezwaarschriftenprocedure vervalt. De positie lijkt daarmee, aldus deze leden, minder sterk te worden, hoewel dat pas duidelijk wordt na totstandkoming van de verordening. De motivering om het bezwaarschrift te schrappen, vonden deze leden niet overtuigend. Zijn nog andere argumenten aan te voeren, met name ontleend aan de betekenis van de procedure zelf? Wordt er veel gebruik van gemaakt, hebben de gevoerde procedures invloed gehad op de programmering? Dient de positie van de burger niet juist sterker te worden, nu het accent meer wordt gelegd op (vrijwillige) saneringen door derden?

De leden van de fractie van Groen Links waren van mening dat de voorschriften, waaraan het bodemsaneringsprogramma dient te voldoen, veel te summier zijn. Zij hadden met name een verplichting tot milieuhygiënische prioriteitsstelling gemist. Zij vroegen of daarin alsnog kan worden voorzien bij voorbeeld door aan artikel 27i een bepaling toe te voegen dat de provincies bodemsaneringsactiviteiten ondernemen «op basis van een prioriteitsstelling naar milieuhygiënische criteria». Zij achtten zo'n verplichting te meer noodzakelijk nu het bij de voorlopig helaas tekortschietende gelden voor bodemsanering van belang is dat deze vanuit milieu-oogpunt zo optimaal mogelijk besteed worden. In de regeling hadden deze leden ook gemist de wettelijke bezwarenprocedure die wel in de IBS voorkwam. Ook hadden zij gemist een bepaling die verplicht tot het in het programma opnemen van een overzicht van de financiële gevolgen van de uitvoering van het programma en het opnemen van een verslag van de uitvoering van het voorgaande jaarprogramma. Zij vroegen de minister nader te motiveren waarom deze twee bepalingen, die in het wetsvoorstel zoals het ter advisering aan de Raad van State is gezonden nog wel voorkwamen, geen deel meer uitmaken van het uiteindelijke wetsvoorstel. Ook vroegen zij de minister waarom het voorstel geen duidelijkere eisen bevat waaraan saneringen moeten voldoen. Wat deze leden betreft zou het uitgangspunt van multifunctionaliteit in deze Wet Bodembescherming verankerd moeten worden. De leden hier aan het woord wezen op het belang van een duidelijk bodemsaneringsprogramma voor het tot z'n recht laten komen van de inspraak. Omdat in het wetsvoorstel aan de inhoud van het programma weinig eisen worden gesteld, betwijfelden deze leden of een zinvolle inspraak voldoende gewaarborgd is. Zij vroegen de minister om zijn reactie op dit punt. De leden van de fractie van Groen Links wilden weten of er in IPO-verband met voortvarendheid gewerkt wordt aan het tot stand brengen van een model-inspraakverordening, en of het er naar uitziet dat alle provincies over een inspraakverordening zullen beschikken op het moment dat het onderhavige wetsvoorstel kracht van wet krijgt. Zij suggereerden in dit wetsvoorstel een bepaling op te nemen (bij voorbeeld in artikel 27m) dat binnen drie maanden na het van kracht worden van de wet door de provincies inspraakverordeningen moeten zijn vastgesteld. Om voldoende druk te zetten achter het tot stand komen van gemeentelijke verordeningen, zou artikel 27n een bepaling kunnen bevatten dat provincies niet tot delegatie van uitvoeringsbevoegdheden op grond van dit artikel overgaan zolang zo'n inspraakverordening nog niet bestaat. Deze leden vroegen de minister of hij bereid is deze suggesties over te nemen. In het algemeen vonden de leden van deze

fractie de voorschriften, waaraan de provinciale verordeningen voor inspraak bij de uitvoering van saneringsprojecten moeten voldoen, te summier. Zij wilden vastgelegd zien dat de provinciale beslissingen over de wijze van sanering bij beschikking genomen worden, zodat zij vatbaar worden voor Arob-beroep. De leden van de fractie van Groen Links zouden graag een groter aantal verontreinigingsgevallen onder de provinciale inspraakverordening gebracht zien. Zo stelt artikel 27m het regelen van inspraak ten onrechte pas verplicht voor de fase dat nader onderzoek zal plaatsvinden. Deze leden achtten het onjuist dat er geen verplichting is tot regeling van inspraak bij gevallen, waarin na de uitvoering van een oriënterend onderzoek door de overheid wordt geconcludeerd dat nader onderzoek niet nodig is.

Ook stelden deze leden tot hun spijt vast dat (vrijwillige) saneringen van gemeenten en particulieren die niet tot de categorie van de «saneringsgevallen» behoren of niet in het provinciale bodemsaneringsprogramma zijn opgenomen buiten de bepalingen vallen waaraan de provinciale inspraakverordeningen dienen te voldoen. Deze leden waren dan ook van mening dat in artikel 27m zodanige voorschriften moeten worden opgenomen dat ook bij uitvoering van oriënterend onderzoek en bij de uitvoering van onderzoek van particulieren en gemeenten inspraak adequaat wordt geregeld. Daarnaast kan een groter aantal verontreinigingsgevallen onder het regime van de inspraakverordening worden gebracht als in artikel 28, eerste lid de zinsnede «kunnen zij dat geval tussentijds in het programma opnemen» wordt gewijzigd in «nemen zij dat geval tussentijds in het programma op». Zij vroegen om een reactie op deze suggesties.

Met betrekking tot de inspraakprocedure voor het ontwerp-bodemsaneringsprogramma en voor de sanering van concrete gevallen hadden de leden van de G.P.V.-fractie nog enkele vragen. Zij hadden uit de memorie van toelichting begrepen dat ook de invulling van de inspraakprocedure aan de provincie wordt overgelaten. Deze leden waren echter van mening dat bodemvervuiling vaak zoveel maatschappelijke onrust veroorzaakt, dat betrokkenheid van de belanghebbenden bij bodemsanering een belangrijke functie kan hebben. Zij konden zich voorstellen dat het verstandiger zou zijn de hoofdlijnen van de inspraakprocedure bij amvb vast te leggen. Zou dit geen interprovinciale verschillen in inspraakprocedures voorkomen? Verder stonden deze leden stil bij de grote betrokkenheid van direct belanghebbenden bij gevallen van bodemvervuiling. Gezien het grote maatschappelijke belang bij bodemsanering achtten zij het van belang dat belanghebbenden tegen een beslissing van de provincie inzake een concreet geval van bodemsanering in beroep zouden kunnen gaan. Zij vroegen of het mogelijk zou zijn de provincie te verplichten beslissingen over de wijze van sanering van concrete verontreinigingsgevallen in beschikkingen vast te leggen, zodat de mogelijkheid van Arob-beroep voor de belanghebbenden open zou staan.

Het saneringsprogramma zal, zo meenden het lid van de R.P.F.-fractie, minder concreet worden dan bij de IBS. Tevens komt hiermee de wettelijke mogelijkheid tot het indienen van bezwaar te vervallen. Hij zei deze gang van zaken te betreuren en sloot zich hiermee aan bij een opmerking van de Raad van State. Met name de mogelijkheid om de urgentie van een specifiek project af te meten aan de urgentie van het totaal aan lopende projecten is van groot belang. Deze wordt derhalve niet gemist. Ziet de minister mogelijkheden alsnog aan deze kritiek tegemoet te komen?

De voorgestelde inspraakmogelijkheid heeft positieve elementen. Meent de minister echter dat deze participatiemogelijkheid voor de belanghebbenden wel in alle opzichten de tot dusverre bestaande

mogelijkheid bezwaar aan te tekenen, kan vervangen? Zou in gevallen dat het college van gedeputeerde staten naar het oordeel van belanghebbenden in het saneringsprogramma de prioriteiten onjuist stelt, niet een bezwaarmogelijkheid aanwezig dienen te zijn? Het is bij voorbeeld zeker niet denkbeeldig dat gedeputeerde staten op aandrang van een derde, de sanering van een binnenstedelijke winkel/kantoorlokatie een hogere urgentie toekent dan de sanering van een zwaarder vervuilde lokatie waarop bewoning plaats vindt. De belangen van de betreffende derden en van de bewoners kunnen tegengesteld zijn. Voor die gevallen lijkt een prikkel tot zorgvuldigheid in de vorm van een bezwaarmogelijkheid op haar plaats.

De grotere betrokkenheid van de burger moet voortkomen uit het kennis nemen van het ontwerp-saneringsprogramma en het kenbaar maken van zijn mening daarover stelt de memorie van toelichting. Het lid van de R.P.F.-fractie achtte deze mogelijkheden op zichzelf tamelijk mager. De bezwaarschriftprocedure kan in omstandigheden een nuttige aanvulling zijn. Met name de prikkel tot zorgvuldigheid die van een dergelijke mogelijkheid uitgaat achtte hij essentieel. Prioriteiten, vanuit milieuhygiënisch en volksgezondheidsoogpunt, zullen immers goed moeten worden onderbouwd. In het onderhavige wetsvoorstel kan pas bezwaar, c.q. beroep worden ingesteld als een definitieve saneringskeuze is vertaald in een beschikking van de provincie. Wordt de nagestreefde participatie van burgers en belanghebbenden niet meer recht gedaan wanneer een beroepsmogelijkheid in het voortraject aanwezig is?

9. Ongewone voorvallen met nadelige gevolgen voor de waterbodem

De leden van de P.v.d.A.-fractie vonden de scheiding tussen oever en droge bodem onvoldoende. De memorie van toelichting onderkent terecht dat in concrete gevallen zowel de oever als de droge bodem bedreigd kunnen worden door een ongewoon voorval. Provincie en waterkwaliteitsbeheerder dienen dan, stelt de memorie van toelichting, onverwijld te overleggen omtrent de aanpak;

in de leidraad bodemsanering zal hierop nader worden ingegaan. Deze leden merkten op dat ingevolge artikel 27a het toch zo is, dat hangende het overleg, de Commissaris van de Koningin bevoegd is op te treden, tenzij het water onder rijksgezag valt. Zij vroegen of deze constructie niet verder verbeterd kan worden in die zin dat de Commissaris van de Koningin in alle gevallen kan optreden totdat naar zijn oordeel de waterkwaliteitsbeheerder adequaat van zijn bevoegdheden gebruik maakt, en indien naar zijn oordeel overleg niet kan worden afgewacht. Een dergelijke constructie vermijdt ieder risico op vertraging door competentiegeschillen. Waar de waterschappen onder provinciaal toezicht vallen zou toch in elk geval geen bezwaar kunnen bestaan tegen een constructie waarbij de commissaris bij uitsluiting competentievragen oplost, zo dachten deze leden.

Hoofdstuk IV. Financiële bepalingen

1. Inleiding

De leden van de P.v.d.A.-fractie vroegen of bij de nadere wetgeving over de waterbodems ook de mogelijkheid van een bijdrage van de waterschappen aan de orde zal komen en zo nee, waarom niet?

De leden van de V.V.D.-fractie vroegen om een overzicht van de nu geraamde kosten van saneringen. Kan daarbij worden duidelijk gemaakt welke de kosten zullen zijn voor echte schoonmaak c.q. reiniging van de grond, en welke voor opslag? In dit verband verzochten zij ook om een

beschouwing over de verwachte schoonmaaktechnieken en -technologieën en de ontwikkelingen daarin. In hoeverre zullen deze ontwikkelingen mede van invloed zijn op de keuze: opslag of reiniging van vuile grond? Zij vroegen de minister hoe lang de huidige saneringsperiode zal voortduren, en daarbij tevens te betrekken de sanering van vervuilde landbouwgronden, gronden onder lekkende rioleringen, geluidswallen van vervuilde grond, lekkende ondergrondse tanks e.d. Kortom: een overzicht van de totale kosten, de totale saneringsduur en de wijze van saneren. Kan daarbij aandacht worden geschonken aan de wijze van prioriteitsstelling?

De leden van de fractie van D66 vroegen in dit verband hoeveel de afgelopen jaren door de overheid aan schadevergoeding is uitgekeerd. Onduidelijkheid bestaat, aldus deze leden, over de kosten van opslag van verontreinigde grond. Komen deze ook voor rekening van gemeenten? Wat zijn daarvan de financiële consequenties, gegeven de snel stijgende tarieven? Is een schatting te maken van de werkelijke kostenverdeling tussen rijk, provincies en gemeenten bij doorvoering van de in het onderhavige wetsvoorstel voorgestelde regeling?

De leden van de fractie van Groen Links zeiden hun twijfels te hebben over de voorgestelde nieuwe verdeelsleutel in de financiering tussen overheidsniveaus (90%-2,5%-7,5%). De leden betreurden het, dat het voorstel niet voorziet in de mogelijkheid tot het instellen van heffingen, waarmee voor een deel de bodemsanering, en dan met name van bedrijfsterreinen, kan worden gefinancierd. Zij hadden in de memorie van toelichting waar dit instrument wordt afgewezen een argumentatie gemist. Zij vroegen of die alsnog kan worden gegeven, vooral gezien het feit dat in de interim-rapportage van de commissie olie wordt gewezen op de wenselijkheid van alternatieve financieringsinstrumenten waaronder fondsvormings-constructies.

Het lid van de R.P.F.-fractie kon instemmen met de grotere nadruk die in het onderhavige wetsvoorstel wordt gelegd op de financiering door anderen dan de (rijks)overheid. Daarbij benadrukte hij dat wat hem betreft een en ander er niet toe zou moeten leiden om primair de totale som van het budget van de rijksoverheid voor dit doel te verkleinen maar om met de «vrijvallende» middelen nieuwe problemen in deze sector aan te pakken. De voorgestelde verdeling van de kosten tussen rijk, provincie en gemeente achtte dit lid, alles afwegende, voorshands aanvaardbaar.

3. Kostenverdeling tussen de overheden

3.1. De gemeentelijke bijdrage

De leden van de C.D.A.-fractie memoreerden verscheidene malen in het verleden de kwestie van de «onschuldige gemeenten» aan de orde te hebben gesteld. De minister heeft uiteindelijk besloten om af te zien van een differentiatie in de gemeentelijke bijdrage op grond van de overweging, dat de mate waarin een gemeente verantwoordelijk is voor het ontstaan van een saneringsgeval moeilijk vast te stellen is. Hiervoor zouden geen criteria zijn te geven. De leden van de C.D.A.-fractie hadden wel begrip voor de problemen die de minister noemt, maar toch vonden zij de afwijzende reactie onbevredigend.

Deze leden waren van oordeel dat de differentiatie zelf zeer beperkt zou kunnen blijven, bijvoorbeeld tot de bijdrage van 7,5% bovenop het drempelbedrag. Gevallen waarvan de kosten beneden het drempelbedrag blijven zullen veelal niet leiden tot ernstige financiële consequenties voor gemeenten, tenzij het een groot aantal daarvan tegelijkertijd betreft. In

het laatste geval echter zal het aantal waarbij de gemeente geen enkele blaam treft zeer beperkt zijn. Het leek deze leden ook niet gewenst binnen de 7,5%-bijdrage nog te gaan differentiëren. Zij wilden gaarne een beschouwing van de minister over de volgende optie: gemeenten die zich tot in allerhoogste instantie tevergeefs verzet hebben tegen de storting van afval, waaruit later een geval is voortgekomen van zeer ernstige bodemverontreiniging kunnen kwijtschelding verkrijgen van hun 7,5%-bijdrage. Gemeenten, die de strijd in een eerder stadium hebben opgegeven vallen buiten zo'n systeem. Het leek de leden van de C.D.A.-fractie echter onmogelijk om een alle situaties dekkend systeem te vinden. Het gaat hen er om een oplossing te vinden voor werkelijk schrijnende gevallen. De redenering van de minister dat een en ander te gecompliceerd zou worden, omdat schuldige gemeenten dan aangeslagen zouden moeten worden voor een bijdrage van meer dan 7,5% sprak deze leden niet aan. Gemeenten die zelf volledig schuld dragen, bijvoorbeeld omdat zij als beheerder van een stortplaats een falend beleid hebben gevoerd, kunnen aangesproken worden via civielrechtelijke procedures. Daarin komt geen verandering.

De leden van de P.v.d.A.-fractie vroegen of niet overwogen kan worden, om het drempelbedrag af te schaffen en ter compensatie eventueel de procentuele bijdragen te verhogen. Wat is in de redenering van de regering nog specifiek aan te voeren voor dit drempelbedrag? Deze leden merkten op dat enerzijds de gemeentelijke bijdrage wordt verlaagd van 10% naar 7,5%, maar dat anderzijds de kosten van schadevergoeding mede onder de gemeentelijke bijdrage gaan vallen. Zij vroegen de minister nader in te gaan op de vraag of de gemeenten nu in het algemeen netto meer of minder gaan betalen, en de situaties te schetsen waarin het netto meer, dan wel netto minder wordt. Zij vroegen om tevens in te gaan op de kosten (tijdelijke) opslag van verontreinigde grond: zal het beschikbare rijksbudget daarvoor ook algemeen worden versleuteld over de provincies, en vormen deze kosten ook mede de grondslag voor de gemeentelijke bijdrage? Welke invloed heeft dit op de meer/minder berekening?

De leden van de P.v.d.A.-fractie pleitten ervoor alsnog een hardheidsclausule in de wet op te nemen die aan de minister de bevoegdheid geeft om gemeenten van een eigen bijdrage vrij te stellen. Zij verwezen in dit verband naar de motie van der Vlies (19 600 nr. 98). Zij hadden in het bijzonder oog op de gevallen waarin de gemeenten zich uitdrukkelijk hadden ingezet om een saneringsgeval te voorkomen, maar door andere overheidsorganen zijn gedwongen om handelingen toe te laten die tot het saneringsgeval hebben geleid, de gemeente Tubbergen kan hier als een karakteristiek voorbeeld gelden.

De leden van de V.V.D.-fractie achtten de argumentatie om onschuldige gemeenten toch 7½% van de saneringskosten te laten betalen, zwak en niet overtuigend. Deze leden vonden dat – als gemeenten hun onschuld aan verontreinigingen kunnen aantonen – zij géén bijdrage zouden moeten betalen. De gemeentelijke bijdrage is immers een soort medeverantwoordelijkheidsbijdrage. Hiervan kan echter geen sprake zijn als een gemeente zich in het verleden heeft verzet tegen die dreigende verontreiniging, zoals bij voorbeeld in Papendrecht het geval is. Deze leden vroegen daarom in een dergelijk geval de gemeente vrij te stellen van de bijdrage en de wet in die zin aan te passen. Eventueel met een regeling voor omkering van de bewijslast. De leden van deze fractie wilden weten wat de positie is van gemeenten die in een artikel 12-situatie terechtkomen. Welke mogelijkheden hebben zij om tot vermindering van de bijdrage te komen? (zie ook de brief van de VNG d.d. 3 juli, commentaar op de inbouw saneringsregeling aan de vaste Commissie voor Milieubeheer).

De leden van de fractie van D66 merkten op dat het drempelbedrag voor gemeenten gehandhaafd blijft. Er zijn echter meer kleine saneringsgevallen, dan destijds werd voorzien. Waarom is niet gekozen voor afschaffing van het drempelbedrag? Voorts ziet de minister geen mogelijkheid de motie Van der Vlies uit te voeren. Echter met name daar waar gemeenten zich van gerechtelijke middelen hebben bediend om vervuiling te voorkomen, is een beloning op zijn plaats. Dit is bovendien een helder en eenvoudig toetsbaar criterium. Is deze mogelijkheid overwogen? Een dergelijke «beloning» heeft naar de mening van deze leden vooral betekenis voor de toekomst. Het kan gemeenten stimuleren een kritisch vergunningen- en handhavingsbeleid te voeren. Voor de regering zou dit des te sterker moeten gelden, indien inderdaad het rijk de financiële bijdrage aan de bodemsanering gaat beëindigen.

3.2. De provinciale bijdrage

De leden van de C.D.A.-fractie hadden met waardering kennis genomen van het voorstel om naast de gemeentelijke bijdrage ook een, zij het beperkte, provinciale bijdrage in te voeren. Zij herinnerden aan hun pleidooien voor zo'n bijdrage op diverse momenten in het verleden onder het motto «wie bepaalt, betaalt mee». Het was hun overigens opgevallen dat de provincies hun bijdrage niet behoeven te betalen aan de vier grote steden, welke een aan de provincies gelijke positie krijgen. De 2,5%-bijdrage wordt voor deze vier steden betaald door het rijk. Waarom is hier niet gekozen voor een constructie gelijk aan artikel 51, tweede lid, zo vroegen de leden van de C.D.A.-fractie. Dan blijven de betreffende provinciebesturen verantwoordelijk voor een bijdrage van 2,5% aan de vier grote steden, net als zij deze bijdrage moeten betalen aan de besturen van gemeenten die op grond van artikel 27n hebben verzocht zelf onderzoek en sanering te mogen uitvoeren.

De leden van de P.v.d.A.-fractie hadden geen definitief oordeel over een provinciale bijdrage van 2,5%. Zij zagen het op zichzelf als een voordeel dat de provincies daardoor een financieel belang krijgen bij een doelmatige aanpak. Anderzijds zagen zij praktische problemen gegeven de beperkte omvang van de provinciale begrotingen. Zij vroegen de minister om een overzicht per provincie naar de beste huidige inzichten van het totale nog benodigde onderzoeks- en saneringsgeld, dus van alle thans te voorziene overheidskosten (ongeacht te wiens laste). Vervolgens zouden zij deze bedragen per provincie en voor elk van de vier grote gemeenten met een bijzondere positie over tijdvakken verdeeld willen zien, en uitgesplitst naar drempelbedrag, 7,5% gemeente, 2,5% provincie en 90% rijk, en bijdrage rijk voor omvangrijke gevallen.

Zij vroegen vervolgens om het provinciaal aandeel in de lasten uit te drukken als een percentage van de provinciale begrotingen, per provincie. Zij begrepen heel goed dat dergelijke ramingen slechts onder alle voorbehoud gemaakt kunnen worden, maar achtten ze essentieel voordat zij met een provinciale bijdrage zouden kunnen instemmen. Zonodig zou met enige scenario's kunnen worden gewerkt. De leden van de P.v.d.A.-fractie zouden eveneens graag gespecificeerd zien welk bedrag door de verlaging van het gemeentelijk aandeel tot 7,5% cumulatief en per tijdvak per saldo verschuift als te dragen last van de gemeenten naar de provincies. Licht het in de bedoeling om hieruit consequenties te trekken voor de omvang van Gemeente- resp. Provinciefonds? De leden van de P.v.d.A.-fractie vonden de redenering om voor de grote steden, die op bodemsaneringsgebied een provinciale status krijgen, af te zien van de provinciale bijdrage van 2,5%, zwak. Indien een

andere gemeente op zijn verzoek belast wordt met de uitvoering in eigen beheer, moet de provincie haar aandeel van 2,5% aan die gemeente afdragen. Zij zagen niet in, als er voor een provinciale bijdrage wordt gekozen, waarom voor de vier grote gemeenten die als het ware op hun verzoek in de wet de uitvoering in eigen beheer wordt gegeven, niet voor de hand ligt te regelen dat zij 10% betalen. Zij vroegen de regering derhalve dit verschil in benadering nader te motiveren. Voor zover dit uit de antwoorden op eerdere vragen niet voldoende duidelijk blijkt, wilden zij bovendien nadere informatie over de geldmiddelen die cumulatief en per tijdvak gemoeid zouden zijn met een verhoging van de bijdrage van die gemeenten tot 10%.

De leden van de P.v.d.A.-fractie constateerden dat de provinciale bijdrage ad 2,5% in de plaats komt – in de visie van de regering – van de bijdrage die de provincies in de oorspronkelijk beoogde financieringsopzet zouden leveren door het uit eigen middelen betalen van de algemene bestuurskosten en structurele apparaatskosten voor bodemsanering. Deze regeling is, zo merkt de regering in de memorie van toelichting op, in de praktijk niet werkbaar gebleken. Deze leden vroegen om een kwantitatieve vergelijking tussen deze algemene bestuurskosten en structurele apparaatskosten, zowel voor het verleden als naar de toekomst, en de 2,5% bijdrage. Vervolgens vroegen zij om de verhouding tussen de provinciale bijdrage en de gemeentelijke bijdrage te vergelijken met de verhouding tussen het Provinciefonds en het Gemeentefonds, anno nu en nadat de diverse overhevelingsoperaties zijn voltooid.

De leden van de V.V.D.-fractie pleitten voor eenzelfde vrijstellingsregeling voor het betalen van saneringsbijdrage ad 2,5% voor onschuldige provincies als zij hadden bepleit voor onschuldige gemeenten (zie paragraaf 3.1. van dit hoofdstuk). Overigens vroegen zij of niet een plafond aan de provinciale bijdragen moet worden gesteld, een soort vangnetconstructie, vergelijkbaar met die van gemeenten, anders kan een open-einde-regeling ontstaan nog afgezien van het feit dat ondanks verhaalsacties provincies voor gigantische financiële problemen zouden kunnen komen te staan. Zij vroegen de minister op dit idee in te gaan.

De provincies gaan 2,5% bijdragen aan de budgetgevallen. Gaarne zagen de leden van de fractie van D66 een nadere onderbouwing van dit getal. Waarom is voor deze bijdrage geen plafond vastgesteld, zoals wel voor de gemeentelijke bijdrage is gebeurd? Wat gebeurt er indien een provincie niet meer aan zijn verplichting in dezen kan voldoen en een «art. 12 provincie» wordt?

De leden van de fractie van Groen Links vroegen of met de nieuwe taken en de daarbij horende apparaatskosten die aan de provincies worden toebedeeld, deze niet te zwaar belast dreigen te worden. Zij vroegen of een inzicht kan worden gegeven in de extra kosten die deze nieuwe regeling voor de provincies met zich mee zal brengen.

Het lid van de R.P.F.-fractie vroeg of de wens van Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht om in grotere mate eigen beleid te kunnen voeren niet ook in financieel opzicht vertaald zou moeten worden. Behoort de 2,5% provinciale bijdrage niet principieel door hen te worden gedragen in plaats van door het rijk? De vier grote steden hebben naast de eigen beleidsvrijheid en een rijksvergoeding voor de apparaatskosten immers ook al het voordeel met minder overlegsituaties te worden geconfronteerd, vooral omdat de provinciale schakel is weggevallen.

3.3. De bijdrage van het rijk

De leden van de P.v.d.A.-fractie merkten op dat in de memorie van toelichting wordt gesteld, dat de apparaatskosten voor de provincie en de vier grote gemeenten voor 100% voor rekening van het rijk zullen komen. Dit is naar het gevoel van deze leden de eerste keer dat de regering op een bepaald onderdeel van het milieubeleid stelt, dat de apparaatskostenvergoeding volledig dekkend behoort te zijn, en niet slechts een bijdrage. Is die zienswijze juist? Kan nader cijfermateriaal worden verschaft over de omvang van de apparaten (provincies en 4 grote gemeenten), de kosten daarvan, en de financiële bijdrage van het rijk daarin, zowel voor het verleden als voor de toekomst? Zij vroegen voorts om een nader inzicht in de splitsing van de beschikbare rijksmiddelen voor bodemsanering e.d. in de meerjarenramingen in budgetsanering, rijksbijdrage omvangrijke gevallen, en eventuele andere categorieën. Tenslotte wilden zij weten in hoeverre het rijk de apparaatskosten van gemeenten voor bodemsanering vergoedt en of projectgebonden apparaatskosten onderdeel kunnen vormen van de provinciale saneringsbudgetten.

4. De verdeling van de rijksbijdragen

De leden van de C.D.A.-fractie hadden met genoeg kennis genomen van de wettelijke regeling van het budgetstelsel. Tevens stemde het hun tot genoeg dat een financiële herverdeling tussen provincies kan plaatsvinden afhankelijk van het bestedingstempo in verschillende provincies. Zij vroegen wel nadere informatie over de t.b.v. de toewijzing van de budgetten te hanteren verdeelsleutel. Onder de Interimwet bodemsanering krijgt de minister vooraf de provinciale saneringsprogramma's toegestuurd, zodat hij in een vroegtijdig stadium kan bepalen hoeveel middelen elke provincie nodig heeft en zich dus ook een oordeel kan vormen over de gewenste verdeling over de provincies van het beschikbare budget. Onder de nieuwe wettelijke regeling bepalen de provincies zelf wat zij aan welke onderzoeks- en saneringsgevallen zullen besteden. De minister neemt daarvan achteraf kennis via de verslagleggingsplicht voor de provincies. Het aantal onderzoeks- en saneringsgevallen per provincie zal geen maatstaf kunnen zijn volgens de leden van de C.D.A.-fractie. De omvang en de ernst van de gevallen zijn belangrijker. Welke verdeelsleutel zal de minister gaan hanteren.

De leden van de P.v.d.A.-fractie konden er niet mee instemmen dat de verdeling van de middelen over de provincies geheel wordt overgelaten aan een discretionaire bevoegdheid van de minister. Met de Raad van State oordeelden zij dat deze kwestie liefst in de wet, maar in elk geval bij algemene maatregel van bestuur moet worden geregeld. Zij konden begrip opbrengen voor het feit, dat een wettelijke sleutel thans niet voorhanden is en ook moeilijk snel te vinden zal zijn. Een regeling bij algemene maatregel van bestuur achtten zij echter zeker mogelijk, waarbij als normatieve criteria in de wet kunnen gelden: de nog te verrichten saneringsinspanning per provincie, de milieurisico's, de te dienen belangen, de compensatie voor dreigende artikel-12 gemeenten, enz. en een voorziening voor tussentijdse verhoging bij ministeriële regeling mogelijk wordt gemaakt. Zij wezen er op dat in uiterste nood bij algemene maatregel van bestuur ook eenvoudigweg de bijdragen zelf in guldens kunnen worden vastgelegd, dus zonder een verdeelsystematiek te regelen. Dit is per slot van rekening ook gebeurd bij de algemene maatregel van bestuur algemene apparaatskostenvergoeding provincies. Dit heeft in elk geval het voordeel van een zorgvuldige procedure via ministerraad en Raad van State terwijl ook de Kamer een betrokkenheid

kan eisen. Het leek deze leden daarbij wenselijk de verdeling bijvoorbeeld per drie jaar te regelen, zodat men weet waarop gerekend kan worden. Dit staat een tussentijdse herschikking bij ministeriële regeling niet in de weg, bij gebleken onderuitputting.

De leden van de P.v.d.A.-fractie vonden voorts dat de omvang van de omvangrijke gevallen waarvoor de minister een extra bijdrage uit rijksmiddelen kan verlenen, in de wet dient te worden vastgelegd. Zij achtten het ongewenst dat zulks geheel aan de minister wordt overgelaten, waar de beslissing over deze omvang in zeer belangrijke mate de lasten van gemeenten en provincies bepaalt. Ook het drempelbedrag voor de gemeenten, indien gehandhaafd, zou naar het oordeel van deze leden in de wet moeten worden bepaald.

De leden van de P.v.d.A.-fractie zetten vraagtekens bij de strafkorting op het provinciale budget van 20% bij het niet voldoen aan de verslagverplichting. Past het wel, zo vroegen zij de regering, om aldus de belangen die derden, zoals gifwijkbewoners, hebben bij voortgang van de saneringsoperatie, te schaden omdat de provincie niet voldoet aan een administratieve verplichting?

De leden van de P.v.d.A.-fractie vroegen waarom de stelling in de memorie van toelichting, dat de provincies rente-inkomsten op verstrekte rijksbijdragen in de saneringsoperatie moeten steken, niet in een wettelijke bepaling is vertaald.

De leden van de fractie van Groen Links wilden weten of de rijks-toetsing achteraf van het provinciaal saneringsprogramma plaats vindt in het kader van het jaarlijks verslag of in het kader van de twee maal per jaar plaatsvindende «voortgangsgesprekken». Ook wilden zij weten of de bij de provincies ontstane rente-opbrengsten, net als de niet-bestede budgetbedragen, vatbaar zijn voor financiële herverdeling tussen de provincies.

Met betrekking tot de kostenverdeling tussen de overheden merkten de leden van de S.G.P.-fractie op dat de zekere mate van bestuurlijke verantwoordelijkheid die zowel het rijk als de lagere overheden dragen voor zo al niet ontstaan van gevallen van bodemverontreiniging, dan in ieder geval voor het opruimen daarvan een zekere financiële inspanning van die overheden rechtvaardigt. Naar hun mening dient de omvang van de bijdrage van de lagere overheden geen belemmering te vormen voor een voortvarende aanpak van saneringsgevallen. In het wetsvoorstel is gekozen voor een bijdrage per saneringsgeval van 7,5% voor gemeenten en van 2,5% voor de provincie. Deze leden vroegen zich af of deze regeling in alle opzichten zal voldoen voor gemeenten of provincies met een meer dan gemiddeld aantal saneringsgevallen. Het bescheiden relatieve aandeel in de kosten kan in die gevallen qua absolute omvang aanzienlijk oplopen. Verdient het geen aanbeveling de bijdrage van de lagere overheden aan een jaarlijks absoluut maximum te binden? In dit verband verwezen deze leden naar de uitkomsten van het onderzoek dat in opdracht van het ministerie van VROM is uitgevoerd naar de taken van provincies en gemeenten op het terrein van de bodembescherming en -sanering. In dat rapport wordt geconcludeerd dat de vergoeding door het rijk van de apparaatskosten van de lagere overheden voor het bodembeleid ontoereikend is. De hier aan het woord zijnde leden verzochten de minister het betreffende rapport van zijn commentaar te voorzien. Deze leden toonden begrip voor het niet in het budgetstelsel opnemen van de kosten van de omvangrijke saneringsgevallen. Het was hun echter niet duidelijk welk belang er zich tegen verzet om de grens

waarboven sprake is van een omvangrijk geval vast te leggen in een algemene maatregel van bestuur. Kan worden aangegeven waar die grens momenteel ligt? De algemene middelen die op de rijksbegroting voor de provinciale budgetten gereserveerd zijn zullen worden verdeeld volgens een verdeelsleutel. Deze leden verzochten de minister nader aan te geven hoe deze verdeelsleutel is samengesteld.

De leden van de G.P.V.-fractie vroegen naar het budgetsysteem voor de provincie. In plaats van vooraf zal nu achteraf een toetsing plaatsvinden van het gevoerde provinciale beleid inzake bodemsanering. Betekent dit dat ieder individueel geval van onderzoek en sanering achteraf getoetst zal worden? Ook vroegen deze leden naar de mogelijkheid van budgetoverschrijding. Zij konden zich voorstellen dat een provincie door onvoorziene omstandigheden meer zou uitgeven dan het toegestane budget. Zou de provincie in een dergelijk geval aanspraak kunnen maken op aanvullende gelden? En als de provincie niet instemt met het haar toegewezen budget, zijn er dan mogelijkheden in beroep te gaan tegen de toewijzing door het rijk? Een uitzondering in het systeem is de financiering van omvangrijke gevallen. De leden van de G.P.V.-fractie hadden begrepen dat de beslissing over het wel of niet toekennen van de status van een omvangrijk geval aan de minister wordt gedelegeerd. In de Leidraad bodemsanering zou hierop worden ingegaan. Deze leden zouden het op prijs stellen als de minister hen hierover nu al meer informatie zou willen verschaffen. Welke criteria zullen gelden voor het bepalen van een omvangrijk geval? En bestaat er voor de provincie bij een beslissing over een dergelijk geval ook de mogelijkheid tegen deze beslissing in beroep te gaan?

Het lid van de R.P.F.-fractie vroeg of het in alle opzichten verstandig is provinciale budgetoverschotten jaarlijks te gaan herverdelen over andere provincies. Er kunnen zich situaties voordoen dat het wenselijk is gelden te reserveren voor een volgend jaar. Hebben de provincies de mogelijkheid om te reserveren en één of andere mogelijkheid van fondsvorming toe te passen mits dit goed wordt gemotiveerd? Geeft de formulering «*kan* een financiële herverdeling...plaatsvinden» aan het hiervoor gestelde ruimte? Deze laatste vraag lijkt positief beantwoord te kunnen worden aangezien de provincies wél de ruimte krijgen om de rente-opbrengsten in het kader van de bodemsanering te besteden. (blz. 27, memorie van toelichting) Graag ontving hij op dit punt een nadere toelichting.

6. Kostenverhaal

De leden van de C.D.A.-fractie hadden twijfel bij het nieuwe vijfde lid van artikel 47. Dit lid is toegevoegd na het advies van de Raad van State, maar vloeit niet vanzelfsprekend voort uit dat advies. Zij zag graag, uitvoeriger dan in de memorie van toelichting is gebeurd, toegelicht waarom een formulering als nu gekozen het verhaalsrecht van de overheid zeker stelt in de bedoelde gevallen. Zij vroegen naar de betekenis van dit lid en van artikel V van het wetsvoorstel in het licht van de uitspraak van de Hoge Raad van 9 februari van dit jaar. De Hoge Raad verzette zich blijkens die uitspraak tegen de zienswijze van de landsadvocaat dat met artikel 21 van de Interimwet bodemsanering reeds beoogd zou zijn het relativiteitsvereiste ten aanzien van de onrechtmatige daad in gevallen van kostenverhaal bij bodemsanering terzijde te schuiven. De leden van de C.D.A.-fractie hadden bij bestudering van de behandeling van Interimwet destijds in de Tweede Kamer geconstateerd dat dit onderwerp nauwelijks aan de orde was gesteld. Zij vroegen de minister daarom nader in te gaan op de geschiedenis van genoemd

wetsartikel en de daarmee beoogde werking in het kader van het kostenverhaal. Tevens wezen de leden van de C.D.A.-fractie in dit verband op het commentaar van mr. E. Bauw, verbonden aan het Centrum voor Milieurecht van de Universiteit van Amsterdam. De heer Bauw gaat daarin nader in op deze kwestie en op de uitspraak van de Hoge Raad. Hij stelt ook dat het kabinet opnieuw advies had moeten vragen aan de Raad van State na invoering van het vijfde lid van artikel 47 en van artikel V in het wetsvoorstel. De leden van de C.D.A.-fractie vroegen om een uitvoerige beschouwing over dit commentaar en over de betekenis van de uitspraak van de Hoge Raad. Tenslotte vroegen zij de minister een overzicht te verstrekken van de tot nu toe geclaimde kosten, de toewijzing door de rechter daarvan en de lopende procedures, zodat inzicht ontstaat in de ontwikkeling van het kostenverhaal sedert de invoering van de IBS. Daarnaast vernamen zij graag tot welke – geschatte – financiële omvang men is overgegaan tot vrijwillige sanering in het zicht van een te verwachten verhaalsactie van het rijk.

De leden van de P.v.d.A.-fractie vroegen een nadere toelichting op het vijfde lid, ingevoegd na het advies van de Raad van State. Van diverse zijden, onder andere in de aan de vaste Commissie voor milieubeheer ingezonden commentaren van KNOV, VNO/NCW en mr. E. Bauw, worden tegen dit lid ernstige bezwaren ingebracht. De leden van de P.v.d.A.-fractie zouden een reactie daarop eveneens op prijs stellen.

Zij zouden in het bijzonder van de regering willen horen of de bedoeling van het vijfde lid inderdaad is om het zogenaamde relativiteitsvereiste als een vereiste voor een succesvol beroep op artikel 1401 BW terzijde te stellen. Is het niet verstandig alsnog advies te vragen over dit deel van artikel 47 aan de Raad van State? Is over het toegevoegde vijfde lid overlegd met de Minister van Justitie? Deze leden vroegen voorts om nader in te gaan op de in de memorie van toelichting besproken kwestie van de verjaringstermijn. Op welke punten richt zich het onderzoek en wanneer zijn nader standpunten te verwachten?

De leden van de V.V.D.-fractie wezen op de commentaren van het Bureau Milieu en Ruimtelijke Ordening van VNO/NVW (brief 2 juli 1990) en het Centrum voor Milieurecht van de Universiteit van Amsterdam (brief 28 juni 1990) die beide ernstige juridische bezwaren hebben tegen het voorstel van de regering om, met terugwerkende kracht, het relativiteitsvereiste te escarteren uit de onrechtmatige daad-actie ten opzichte van de overheid, die verhaal (van kosten) probeert te bereiken ten opzichte van vroegere vervuilers. Dit geldt zowel voor artikel 47, vijfde lid als voor de overgangsbepaling in artikel V. Hun bezwaren gelden te meer nu de Raad van State niet over deze artikelen is geraadpleegd.

De leden van de V.V.D.-fractie vroegen daarom eveneens om een uitvoerige reactie op die juridische bezwaren. Zal de Raad van State op dit punt alsnog om advies worden gevraagd? Wil de minister zijn reactie geven op de suggestie van de Universiteit van Amsterdam om – als alternatief – het saneringsbevel te gaan gebruiken?

De leden van de V.V.D.-fractie vroegen de minister in dit verband om een beschouwing over het voorstel om de verjaringstermijn voor vorderingen c.q. verhaalsrechten te verlengen. Welke voor- en nadelen kleven aan zo'n verlenging tot bijv. 50 jaren?

De leden van de fractie van D66 merkten op dat in artikel 47 een belangrijke breuk met het bestaande recht inzake de onrechtmatige daad wordt gecreëerd door de relativiteitseis te schrappen. Verder wordt een vorm van terugwerkende kracht aan dat vorderingsrecht toegekend op grond van artikel V. Deze leden hadden kennis genomen van een uitge-

breid schrijven van het Centrum voor Milieurecht (dd 28 juni 1990) en verzochten de minister daar nader op in te gaan. Het was deze leden opgevallen dat het onderhavige voorstel is opgenomen nadat de Raad van State heeft geadviseerd. Het kwam hen derhalve verstandig voor de Raad van State juist over dit onderdeel advies te vragen.

De Staat krijgt een verhaalsrecht op de vervuiler voor de gemaakte saneringskosten. Het betreft hier een bevoegdheid waar de Staat gebruik van kan maken. Die bevoegdheid gaat volgens deze leden niet zo ver dat van de opbrengst, de Staat de gelden naar eigen goeddunken mag besteden. De opvatting van de regering, zoals weergegeven in het Tien jaren-scenario bodemsanering, achtten deze leden dan ook niet juist. Zij is immers in strijd met het «de vervuiler betaalt» principe. Deze leden zeiden er tevens van uit te gaan dat, indien de provincie of gemeente van het verhaalsrecht gebruik maken, de opbrengst ten goede komt aan de bodemsanering. Is dit ook het uitgangspunt van de minister?

De leden van de S.G.P.-fractie onderschreven het uitgangspunt dat het de voorkeur verdient per geval allereerst te bezien in hoeverre de veroorzaker c.q. rechthebbende bereid is zelf het onderzoek of de sanering uit te voeren en te financieren. In gevallen waarin aanpak en financiering door de veroorzaker of rechthebbende niet mogelijk is, kan een kostenverhaalsactie jegens de veroorzaker worden gestart. In dit verband is volgens deze leden de vraag van belang hoe ver het kostenverhaal zich uitstrekt. Zijn de kosten die gemoeid zijn met de inzet van het gemeentelijke of provinciale apparaat ook verhaalbaar?

De leden van de G.P.V.-fractie hadden met enige verbazing kennis genomen van het vijfde lid van artikel 47. Zij constateerden dat de Hoge Raad op 9 februari 1990 een uitspraak had gedaan, waarin het relativiteitsvereiste als principe overeind bleef staan. Waarom is een dergelijk verstrekkend artikel pas toegevoegd aan het onderhavige wetsvoorstel, nadat het wetsvoorstel voor advies naar de Raad van State was geweest? Had het niet in de rede gelegen ook hierover het advies van de Raad van State te vragen? Bovendien vroegen deze leden om een uitgebreidere motivering van de toevoeging van lid 5 van artikel 47, aangezien het genoemde artikel een wijziging zal betekenen in het geldende recht.

Gevolg van het vijfde lid van artikel 47 zal zijn dat rechtspersonen aansprakelijk kunnen worden gesteld voor bodemverontreiniging, terwijl ten tijde van de vervuilende daad deze volgens toenmalig recht niet als onrechtmatig kon worden aangemerkt. Is een bepaling als lid 5 van artikel 47 niet een grote inbreuk op de rechtszekerheid? De Hoge Raad formuleerde in haar uitspraak van 9 februari jongstleden bovendien criteria waaraan voldaan moet worden wil de veroorzaking van de bodemverontreiniging onrechtmatig zijn geweest jegens de overheid. De Staat zal voortaan in de procedures moeten aantonen dat de overheid zich ten tijde van het veroorzaken van de verontreiniging het saneringsbeleid reeds aantrok danwel de veroorzaker voldoende duidelijk was of behoorde te zijn dat zij zich dat belang zou gaan aantrekken. Hoe verhoudt zich nu het vijfde lid van artikel 47 tot deze inmiddels gevormde jurisprudentie? Wordt met de bepaling van het vijfde lid beoogd de jurisprudentie te canoniseren of zullen op basis van de nieuwe wettelijke bepaling nog verdergaande uitspraken mogelijk zijn?

De leden van de G.P.V.-fractie hadden ook behoefte aan verduidelijking van artikel V van het onderhavige wetsvoorstel. Zij vroegen of er in deze wetsbepaling sprake is van terugwerkende kracht of onmiddellijke werking.

De redenering inzake het kostenverhaal achtte het lid van de

R.P.F.-fractie zeer relevant. Met name het genereren van baten en de stimulerende werking welke van het kostenverhaal uitgaat op het «vrijwillig saneren» beoordeelde hij positief.

Hoofdstuk V. De regulering

Toetsing van het voorstel van wet aan de Aanwijzingen inzake terughoudendheid met regelgeving

6. De leden van de C.D.A.-fractie vroegen naar de overlapping met nu nog de Hinderwet en de Afvalstoffenwet, straks met het hoofdstuk vergunningen en algemene regels van de Wet algemene bepalingen milieuhygiëne (Wabm). Algemene maatregelen van bestuur op grond van de Wet bodembescherming gaan boven regels op basis van de andere milieuwetten. Het leek deze leden echter wenselijk om in de algemene regels voor kleinere inrichtingen op grond van die andere wetten ook alle bepalingen op te nemen ten behoeve van de bescherming van de bodem. Zo kan worden voorkomen dat voor dit soort inrichtingen verschillende algemene maatregelen van bestuur gaan gelden, voor aspecten ten aanzien van hinder, geluid en afval op basis van de Hinderwet, c.q. Wabm en voor de bodembeschermingsaspecten op basis van de Wet bodembescherming. Weliswaar is dan geen sprake van overlapping, maar wel van meerdere wettelijke regimes, hetgeen het leven voor de kleinere ondernemers er niet eenvoudiger op maakt.

10. De leden van de fractie van Groen Links wilden weten of er een vorm van repressief toezicht door de Staat is voorzien van de uitoefening van de verhaalsbevoegdheid door de provincie en de gemeente.

11. Het had de leden van de fractie van Groen Links verbaasd dat onder de neveneffecten die verwacht kunnen worden van het loslaten van de termijn voor de sanering van ernstige gevallen, slechts werkgelegenheids- en geen milieu-effecten worden genoemd. Zij vroegen de minister ook op mogelijke milieu-effecten van het loslaten van de termijn in te gaan.

De leden van de G.P.V.-fractie wilden in dit verband weten waarom de termijn voor de sanering van ernstige gevallen van bodemverontreiniging niet langer noodzakelijk is.

Het lid van de R.P.F.-fractie bespeurde wel een erg positieve ondertoon in de in de memorie van toelichting geschetste neveneffecten van het loslaten van de oorspronkelijke termijn voor de sanering van ernstige gevallen van bodemverontreiniging. Hij achtte die toon niet op zijn plaats. Verbeterde technieken, gunstige effecten voor de arbeidsmarkt en een waarschijnlijk groter financieel deel dat door de particuliere markt kan worden gedragen vormen hooguit een meevallertje bij een tegenvaller. Daarnaast miste dit lid enige verwijzing naar de schadelijke neveneffecten van het loslaten van deze termijn. Wat bijvoorbeeld te denken van de voortgaande verspreiding van aanwezige vervuilingen? Is er wel eens een poging gedaan om de financieel nadelige gevolgen van genoemd uitstel te berekenen? Zo ja, welke conclusies kunnen daaruit worden getrokken?

18. De sanering van in gebruik zijnde bedrijfsterreinen kan tientallen miljarden guldens gaan kosten. Daarom is de zin op blz. 36 van de memorie van toelichting vreemd dat het wetsvoorstel geen gevolgen voor het bedrijfsleven in het algemeen heeft. De leden van de V.V.D.-fractie vroegen dan ook om meer inzicht in de gevolgen van het wetsvoorstel voor het bedrijfsleven, in het algemeen en individueel.

Hoofdstuk VI. Artikelen

Artikel I

Onderdeel A

Artikel 1

De leden van de C.D.A.-fractie meenden dat de minister in zijn beschouwing op bladzijde 39 van de memorie van toelichting te gemakkelijk voorbij gaat aan het feit dat in de praktijk van de bodemsanering in toenemende mate de hand wordt gelicht met het uitgangspunt van de multifunctionaliteit. Het hanteren van locatiespecifieke omstandigheden leidt vaak tot onvolledige saneringen, of saneringen alleen op basis van het «leeflaagprincipe». Zij vroegen daarom om een nadere beschouwing over de vraag in welke gevallen kan worden afgeweken van de multifunctionaliteit en welke locatiespecifieke omstandigheden daarbij precies gelden.

Deze leden hadden nog een andere reden om naar zo'n beschouwing te vragen in de memorie van antwoord. De minister stelt dat de locatiespecifieke omstandigheden worden geoperationaliseerd in de Leidraad bodemsanering. De Leidraad heeft echter geen enkele formele status. Voorzover in de praktijk daarvan wél sprake is kan in die status een verschuiving optreden als gevolg van de verschuiving van bevoegdheden van het rijk naar de provincies. Nu het rijk aan de hand van de Leidraad de provinciale saneringsprogramma's goedkeurt, is er nog een zekere dwang om de programma's op te stellen aan de hand van de Leidraad. Onder de nieuwe regeling bepalen de provincies zelf op welke wijze zij het onderzoek en de sanering aanpakken. In theorie behoeven zij daarbij geen boodschap te hebben aan de Leidraad. Daarom behoort een beschouwing op hoofdlijnen over dit onderwerp een plaats te vinden in de parlementaire stukken bij dit wetsvoorstel.

De leden van de P.v.d.A.-fractie vroegen waarom in de begripsomschrijving voor het begrip «saneren» niet exact is aangesloten bij de reeds in de wet opgenomen omschrijving van «het belang van de bescherming van de bodem», hetgeen zou voeren tot de omschrijving «beperken of ongedaan maken van veranderingen van hoedanigheden van de bodem, die een vermindering of bedreiging betekenen van de functionele eigenschappen die de bodem heeft voor mens, plant of dier». De voorgestelde omschrijving onderscheidt zich van deze formulering, afgezien van een ander taalgebruik, door de woorden «zoveel mogelijk» (voor ongedaan maken) en door de verwijzing naar «directe gevolgen». Wat is in het bijzonder de reden van deze twee afwijkingen, zo vroegen zij en welke betekenis moet eraan worden toegekend? Ook vroegen zij of de directe gevolgen niet ook betrokken moeten worden op «dreigende verontreiniging». Is het juist, dat «het belang van de bescherming van de bodem» mede omvat het saneren en dat dus overal waar in de wet wordt gerefereerd aan het belang van de bescherming van de bodem, ook saneren gelezen mag worden, zodat bijvoorbeeld de artikelen 8-13 ook in het belang van saneren kunnen worden toegepast? Mag eveneens onder «bodembescherming» in de wet overal «sanering» worden begrepen?

De leden van de P.v.d.A.-fractie vonden de omschrijving van «saneringsgeval» niet gelukkig en onvoldoende. Het criterium «ernstig gevaar» slaat nu op het begrip «vermindering van de functionele eigenschappen», terwijl naar het oordeel van deze leden zou moeten worden gezocht naar een formulering die het criterium «ernstig» toepast op de gevolgen van die vermindering voor mens, plant of dier. Voorts vonden

zij het noodzakelijk dat in de wet nadere materiële criteria worden opgenomen, die het algemene criterium «ernstig» nader afbakenen. Het antwoord op de vraag of een geval van bodemverontreiniging een saneringsgeval is heeft immers verreikende consequenties voor de toepasselijkheid van het wettelijk kader. De opmerking in de memorie van toelichting dat de Leidraad bodemsanering bepaalt of zo'n geval een saneringsgeval is geeft ook al aan dat de wet hier ernstig tekort schiet. De toetsingstabel uit deze Leidraad zou naar het oordeel van deze leden in de wet moeten worden opgenomen. Zij verwezen terzake naar de door hen in het algemeen deel gemaakte opmerkingen.

De leden van de P.v.d.A.-fractie vroegen wat precies een «geval» is, met andere woorden, op welke basis onderscheiden verontreinigde plaatsen tot één geval kunnen worden verenigd. Ook hier vonden zij een nadere bepaling in de wet noodzakelijk, omdat de toegelaten mate van samenneming immers directe gevolgen heeft voor de aantallen te volgen procedures alsook voor de financiële lasten voor gemeenten (drempelbedrag). Een verwijzing naar de Leidraad achtten zij derhalve ook hier onvoldoende.

De leden van de P.v.d.A.-fractie pleitten ervoor ook een omschrijving op te nemen van een «geval van verontreiniging», zodat duidelijk het onderscheid naar voren komt tussen de brede categorie «verontreinigingsgevallen» en de categorie «saneringsgevallen» daarbinnen; bovendien hangt de omschrijving van «oriënterend onderzoek» dan niet langer in de lucht, die immers geheel afhankelijk is van niet ingevulde definiëring van het begrip verontreinigingsgeval. Zij zouden zich kunnen voorstellen dat een definiëring via de bodem-kwaliteitseisen ex artikel 20 hier werkbaar zou kunnen zijn.

De leden van de P.v.d.A.-fractie vroegen waarom in de omschrijving van oriënterend onderzoek is verwezen naar «een vermoeden» als aanleiding. Is dit niet een gemakkelijk te omzeilen vereiste? Wat constitueert hier precies een vermoeden, zo vroegen zij. Daar waar de wet maatregelen mogelijk maakt in geval sprake is van een onderzoeksgeval (bijvoorbeeld artikel 27f, tweede lid) en tegen die maatregelen beroep wordt opengesteld, zou de vraag of wel een vermoeden redelijkerwijze aanwezig is, een punt van discussie kunnen worden. Kan dit element niet worden geschrapt?

De leden van de V.V.D.-fractie vroegen of de mogelijkheid kan worden geschapen dat verschillende onderzoeksfasen meer in elkaar kunnen overgaan of tegelijk worden uitgevoerd. Bijvoorbeeld in het geval van duidelijke saneringsgevallen meteen een saneringsplan maken, in plaats van eerst een voorlopig onderzoek te houden; daarna een nader onderzoek; vervolgens een saneringsonderzoek; en dan pas een saneringsplan. De leden van de V.V.D.-fractie vroegen waarom het begrip «saneren» in artikel 1, in vergelijking met het saneringscriterium, niet consequent wordt omschreven als het in de multifunctionele toestand herstellen van de bodem. Het lijkt er nu op of de regeling op twee benen hinkt. De Wet bodembescherming gaat immers principieel uit van multifunctioneel gebruik van de bodem. Door het accepteren van de omschrijving «beperken of zoveel mogelijk ongedaan maken van verontreiniging...» wordt het uitgangspunt van de wet niet volledig gevolgd, omdat kennelijk een (veel) mindere bodemkwaliteit acceptabel wordt geacht. De leden van de V.V.D.-fractie hadden wel begrip voor deze opstelling. Zij hadden al bij de behandeling van de Wet bodembescherming op de onvermijdelijkheid van zo'n praktische beleidsopstelling gewezen, omdat het 100% saneren van alle verontreinigde gevallen financieel onrealistisch is. Echter, de toenmalige regering en de fracties van C.D.A. en P.v.d.A. waren vóór zo'n principiële benadering. Het leek de leden van de V.V.D.-fractie derhalve dienstig nu van tweeën één te kiezen:

. óf zowel bij het begrip saneren, als bij het saneringscriterium wordt het principe van multifunctionaliteit gevolgd. Als algemene bodemkwaliteit én als saneringskwaliteit.

. óf in beide gevallen wordt rekening gehouden met de realiteit. Zoals: is het niet onzinnig om, op grond van het wettelijk uitgangspunt van de Wet bodembescherming, ervan uit te gaan dat de zwaar vervuilde Volgermeerpolder na sanering ook als drinkwatergebied moet kunnen worden gebruikt?

De regering laat nu de schijn op zich dat zij principieel een mooi milieugezicht opzet of verkoopt maar in de praktijk toch zijn milieuhanden niet schoonhoudt, hoe begrijpelijk dit volgens deze leden om financiële redenen ook is. In dit verband verzochten de leden hieraan het woord verder om de saneringscriteria (: wanneer multifunctioneel; en wanneer locatiespecifiek, dus: niet multifunctioneel) zelf in de wet op te nemen. In verband met de duidelijkheid en (rechts-)zekerheid voor burgers en bedrijven. De zgn. Leidraad bodemsanering heeft immers momenteel het karakter van pseudo-wetgeving en is zelfs gedeeltelijk in strijd met de uitgangspunten van de wet.

De leden van de fractie van D66 vroegen of altijd wel duidelijk is dat sprake is van een saneringsgeval. Wie bepaalt dat?

De leden van de fractie van Groen Links vonden de omschrijving van het begrip «saneren» in artikel 1 er mager. Het had hen bevreemd dat terwijl in de considerans van de IBS nog gesproken wordt over het «opheffen of tegengaan» van bodemverontreiniging, het wetsvoorstel het heeft over «beperken en zoveel mogelijk ongedaan maken». Zij meenden dat door deze gewijzigde terminologie de indruk wordt gewekt dat minder vergaande eisen aan saneringen zullen worden gesteld. Zij vroegen de minister die indruk weg te nemen door aansluiting te zoeken bij de terminologie uit de IBS. De vermelding in de artikelsgewijze toelichting dat de nu gekozen formulering geen gevolgen heeft voor de inhoud van het begrip had hen namelijk niet overtuigd.

Het lid van de R.P.F.-fractie vroeg in hoeverre de toelichting op het multifunctionaliteitsprincipe overeenkomt met de werkelijkheid. Het saneringsdoel multifunctionaliteit geldt voor alle bodems ongeacht het gebruik ervan, aldus de memorie van toelichting. In de praktijk zal dit doel al snel tot streefdoel worden verheven. De benodigde nuanceringsruimte wordt in de praktijk gevonden in de zogenoemde locatiespecifieke omstandigheden van technische, financiële of milieuhygiënische aard. De grote steden maken hiervan vrijelijk gebruik. Hoe wordt een juiste toepassing van het multifunctionaliteitsprincipe bevorderd, dan wel gegarandeerd?

Onderdeel B

Artikel 14

De leden van de C.D.A.-fractie vroegen vervolgens hoe de strekking van het vijfde lid van artikel 47 valt te rijmen met de toelichting op blz. 40 met betrekking tot het nemen van maatregelen op grond van artikel 14 als uitwerking van de zorgplicht. Het daar gegeven voorbeeld (Meststoffenbesluit) duidt er namelijk op dat, indien men zich maar aan de regels van de overheid houdt, voldaan is aan de zorgplicht. De leden van de C.D.A.-fractie waagden te betwijfelen of zo algemeen gesteld die veronderstelling juist is. Zij meenden, dat heel wel situaties denkbaar zijn, waarbij ondanks generieke overheidsnormstelling de zorgplicht moet leiden tot afzien van een vervuilende activiteit in een concrete situatie.

Uitvoeren van de activiteit betekent dan dat niet redelijkerwijs alles gedaan is om verontreiniging te voorkomen. Wil de minister op het bovenstaande ingaan? De leden van de C.D.A.-fractie vroegen wanneer een standpunt van het kabinet te verwachten is ten aanzien van de zorgplicht in het algemeen. Zij vroegen tevens welke wijziging is opgetreden ten opzicht van de indiening van het wetsvoorstel 21 246 tot uitbreiding van de Wabm met een hoofdstuk afvalstoffen. De Commissie voor de toetsing van wetgevingsprojecten had zich in haar advies over dat voorstel al zeer kritisch uitgelaten over de daarin neergelegde zorgplicht. De minister vond daarin geen aanleiding tot nadere gedachtenvorming op dit punt. Het artikel werd wel scherper geformuleerd in reactie op het advies van de toetsingscommissie, maar de minister volstond in feite met de constatering dat die Commissie voorbijging aan de functie van het artikel. Waarom wordt nu wél een nader standpunt aangekondigd? Zal dit ook consequenties hebben voor alle zorgplichtbepalingen die tot nu toe in de milieuwetgeving zijn opgenomen?

De leden van de P.v.d.A.-fractie vroegen of de verwijzing naar de artikelen 8-13 niet kan worden geschrapt; waarom is deze clausulering nog nodig en gewenst? Het zorgplichtartikel zou dan bovendien naar een centralere plaats in de wet kunnen worden verhuisd, na artikel 1.

De leden van de P.v.d.A.-fractie konden niet instemmen met de passage in de memorie van toelichting waarin wordt gesteld dat het zich houden aan algemene regels in beginsel gelijk staat aan het voldoen aan de zorgplicht. Met die redenering wordt de eigen verantwoordelijkheid van een ieder die het zorgplichtartikel uitdraagt te veel ontkracht. Op dezelfde wijze geredeneerd zou men dan ook kunnen stellen, dat, indien de wet de mogelijkheid opent om voor een bepaalde handeling algemene regels te stellen, maar deze niet gesteld zijn, die handeling dus vrijelijk kan worden uitgevoerd; de overheid vond het belang van de bodem bij de handeling immers kennelijk niet zo belangrijk, anders zou ze wel algemene regels hebben gesteld. De leden van de P.v.d.A.-fractie verwezen naar hun vragen bij artikel I, onderdeel A voor wat betreft de invoeging van het woord «directe» voor gevolgen. Hoe onderscheiden de directe gevolgen zich naar de indirecte gevolgen? Voorts merkten zij op dat taalkundig «aantasting» vervangen dient te worden door «verontreiniging of aantasting», op welk begrippenpaar het tekstdeel terugslaat. Wat is overigens het verschil tussen verontreiniging en aantasting?

De leden van de V.V.D.-fractie wensten graag nader geïnformeerd te worden over de discussie in het kabinet over de zorgplicht. Wanneer is een standpunt te verwachten en welke consequenties kan dat hebben voor de zorgplicht van artikel 14 van de wet bodembescherming.

De leden van de S.G.P.-fractie wilden weten welke gevolgen het binnenkort te verschijnen kabinetsstandpunt over de zorgplicht in het algemeen zal kunnen hebben voor de in artikel 14 opgenomen zorgplicht.

Onderdeel E

Artikel 21

De leden van de P.v.d.A.-fractie twijfelden aan het nut van artikel 21. Zij vonden de verwijzing naar artikel 14, het zorgplichtartikel, in elk geval ongelukkig, omdat zij dat laatste artikel graag zouden blijven zien als een algemene norm voor individuele verantwoordelijkheid die beoogt te voorkomen dat de overheid ooit actief hoeft te worden. Door er nu echter een meldingsplicht aan op te hangen krijgt het zorgplichtartikel wellicht een te instrumenteel, te beperkt karakter. Waarom is deze

constructie gekozen, die in het huidige artikel 22 niet voorkomt? Is het mogelijk om het doel van dit artikel te bereiken zonder verwijzing naar artikel 14 en aan welke formulering moet dan worden gedacht? Zij vroegen bovendien of artikel 21 niet zou kunnen vervallen en volstaan zou kunnen worden met de meldingsplicht van artikel 22 of 27b, waarin dan wel een voorziening moet worden getroffen voor spoedeisende gevallen. Een dergelijke oplossing draagt bovendien bij aan een vereenvoudiging van de wet. Tenslotte vroegen deze leden welke plicht rust op de betrokkene in het derde lid indien deze constateert dat de verrichter van de handeling zijn melding terzijde legt en dus niet gedeputeerde staten inlicht.

De leden van de fractie van D66 merkten op dat de meldingsplicht van artikel 21 is verbonden aan de algemene zorgplicht op grond van artikel 14. Gesteld dat een eigenaar funderingen wil aanleggen op de plaats van een (huisbrand)olietank die blijkt te lekken. De eigenaar is niet alleen verplicht dit te melden maar ook de schade ervan zoveel mogelijk te beperken en ongedaan te maken (art. 14). Tegelijkertijd moet art. 22 in acht worden genomen, met de verplichte wachttijd van 3 maanden. Degene die haast hebben bij het saneren zullen dus alle noodzakelijke werkzaamheden (laten) verrichten op grond van art. 21. Zij die echter de regels volgen, komen terecht in de onvermijdelijke bureaucratische molen van art 22. Juist in relatief kleine gevallen is de vraag, aldus de hier aan het woord zijnde leden of hantering van de wet hier de gewenste uitkomst geeft. De verantwoordelijke als bedoeld in art. 14 dient, ingevolge het eerste lid van art. 21, de verontreiniging «zo spoedig mogelijk» te melden. Degene die bij de handeling betrokken is dient, ingevolge het derde lid van dit artikel, de verontreiniging «terstond» te melden aan degene die de handeling «verricht», danwel gedeputeerde staten. Waarom wordt in het eerste en het derde lid een verschil gemaakt ten aanzien van het tijdstip van melden? Verder kan de redactie van het derde lid ook de indruk geven dat degene die de handeling verricht de persoon is die feitelijke handelingen verricht. Tenslotte is niet duidelijk wie nog meer, behalve de werknemer, de persoon is die «bij de handeling betrokken» is, bij voorbeeld in de relatie opdrachtgever, aannemer, onderaannemer.

Het was de leden van de S.G.P.-fractie niet duidelijk waarom in artikel 21 niet ook een meldingsplicht van verontreiniging bij de waterkwaliteitsbeheerder is opgenomen voor gevallen van verontreiniging waar naast de droge bodem ook de waterbodem is betrokken. Immers, indien niet in een dergelijke meldingsplicht is voorzien, hoe kan een waterkwaliteitsbeheerder dan op de hoogte zijn van een verontreinigingsgeval? Bestaat bovendien niet het gevaar dat artikel 27a, tweede lid, sub a een lege huls is?

Onderdeel F

Artikel 22

De leden van de fractie van Groen Links stelden voor aan het derde lid van dit artikel toe te voegen dat in het geval de melding een voornemen tot ontgronding van verontreinigde grond binnen een grondwaterbeschermingsgebied betreft, tevens het betreffende grondwaterwinbedrijf op de hoogte wordt gesteld.

Onderdeel H

Artikel 23

De leden van de P.v.d.A.- fractie vroegen waarom aan het tweede lid van artikel 23 niet als een onderdeel c wordt toegevoegd, hetgeen nu als onderdeel b van het derde lid wordt geformuleerd. Het ligt naar het oordeel van deze leden toch voor de hand om degene die de handeling verricht onmiddellijk te kunnen bevelen de gevolgen van het ongewone voorval te saneren en niet slechts de handeling te staken, danwel gewijzigd uit te voeren. Zij gaven toe dat op basis van artikel 27d zo'n bevel zou kunnen worden gegeven, maar dat geldt ook voor de gedoogplichten die niettemin apart in het derde en vierde lid van artikel 23 worden opgenomen. Indien hun suggestie wordt gevolgd, zou het tweede lid van artikel 25 wellicht kunnen vervallen.

De leden van de fractie van D66 constateerden dat aan het begrip «ongewoon voorval» ruime betekenis moet worden gegeven. Bij een ruime betekenis wordt de verhouding tot de art. 21 en 22 echter niet helderder. Is bijv. een ingegraven lekkende olietank een ongewoon voorval?

Ligt het niet voor de hand dat degene die kennis neemt van een ongewoon voorval met grote spoed terstond gedeputeerde staten inlicht opdat zij de in art. 23 vermelde actie kunnen ondernemen? Hoe kan anders gedeputeerde staten op de hoogte raken van dat voorval?

De leden van de S.G.P.-fractie informeerden naar de reden van de toevoeging van het woord «directe» in artikel 23, derde lid. Betekent dit een feitelijke versoepeling van de te nemen maatregelen in gevallen als bedoeld in het onderhavige artikel?

Onderdeel J

Artikel 25

Het kwam de leden van de C.D.A.-fractie voor dat in het tweede lid van artikel 25 het woord «daarvan» moet worden ingevoegd achter «de gevolgen» om beter aan te sluiten bij de formuleringen in het wetsvoorstel, zie bijvoorbeeld de definitie van het begrip «saneren» in artikel 1.

Onderdeel M

Artikel 27a

De leden van de C.D.A.-fractie vroegen in hoeverre onder dit artikel ook begrepen zijn de Waddenzee en de Noordzee binnen en buiten de territoriale wateren. Zij vroegen voorts in hoeverre het hier gestelde spoort met de op de Noordzee geldende wetgeving.

De leden van de P.v.d.A.-fractie merkten op dat in onderdeel a van het tweede lid een uitzondering wordt gemaakt voor de gevallen waarin de minister van Verkeer en Waterstaat bevoegd is. In het algemene gedeelte hadden zij reeds vraagtekens gezet bij die uitzondering. Onderdeel b regelt voor die situatie niets bijzonders; volgt daaruit dat de minister van Verkeer en Waterstaat derhalve in artikelen 25-27 in de plaats treedt van gedeputeerde staten en dus dat deze aan de procedurele eisen gebonden is die daarin aan gedeputeerde staten worden opgelegd (bijvoorbeeld inspecteur en burgemeester inlichten) en dat de burgemeester aan de minister kan verzoeken hem op basis van artikel 23 te laten optreden?

Vervolgens wordt in onderdeel b gedeputeerde staten gelijk gesteld

met de burgemeester. Betekent dit dus dat voor eenzelfde geval zowel burgemeester als gedeputeerde staten de minister op basis van artikel 26 kunnen petitioneren? Waarom wordt overigens in het ene geval een collegiaal bestuur aangewezen gedeputeerde staten en in het andere geval één benoemde functionaris? Zij vonden een aanwijzing van het college van burgemeester en wethouders meer voor de hand liggen.

Het fractielid van de R.P.F. vroeg of het aanbeveling verdient waterkwaliteitsbeheerders ook in gewone gevallen (mede) verantwoordelijkheid te geven wanneer het gaat om de sanering van onderwaterbodems. Zij toch zijn terzake kundig op het gebied van het waterbeheer en alles wat daarmee samenhangt inclusief de bodem en de oever.

Onderdeel N

Artikel 27d

De leden van de C.D.A.-fractie vroegen nadere informatie over de gevallen waarin sprake zou kunnen zijn van een situatie als bedoeld in de tweede volzin van het vierde lid van artikel 27d. Indien het gaat om verontreiniging op een terrein dat juist op de grens van twee provincies ligt leek het deze leden logisch en ook wenselijk dat gedeputeerde staten van beide betrokken provincies op eigen initiatief contact met elkaar opnemen. Moet de melding op grond van de artikelen 22 en 27b in zo'n geval overigens aan beide provinciebesturen plaats vinden?

De leden van de P.v.d.A.-fractie vroegen waarom in het eerste lid slechts over «nader onderzoek» wordt gesproken en niet (ook) over «oriënterend onderzoek». Dit laatste zou naar het oordeel van deze leden ook het onderwerp van een bevel moeten kunnen zijn.

De leden van de P.v.d.A.-fractie pleitten ervoor om in het eerste lid duidelijker te formuleren dat het bevel, indien mogelijk aan de veroorzaker moet worden gegeven en niet aan de grondeigenaar of -gebruiker, door na «danwel» in te voegen: «indien dat niet mogelijk is,». Voorts vroegen zij of een aantal categorieën niet wettelijk beschermd moeten worden tegen een bevel, zoals bewoners van een eigen of huurwoning, die de verontreiniging niet hebben veroorzaakt. Zij vroegen voorts of het niet gewenst is om te bepalen dat nadat een saneringsbevel in enigerlei vorm is afgegeven, de betrokkene geen enkele saneringsstap mag doen zonder uitdrukkelijke goedkeuring van gedeputeerde staten.

De leden van de P.v.d.A.-fractie vroegen wat het vijfde lid toevoegt aan de gedoogplichten die in artikel 27f worden geregeld. Zij vonden de memorie van toelichting bij dit lid ten onrechte de suggestie wekken dat gedeputeerde staten het zich gemakkelijk kunnen maken door een «onschuldige» een saneringsbevel te geven (de huidige grondgebruiker, niet tevens de veroorzaker) en die onschuldige dan maar via artikel 1401 BW de schade op de veroorzaker te laten verhalen.

De leden van de P.v.d.A.-fractie vroegen tenslotte welke ervaring is opgedaan met de bevelsmogelijkheid in de huidige wet. Zij vroegen om een beschouwing van de totale tijdsduur die met een sanering krachtens provinciaal bevel gemoeid kan zijn (tot en met feitelijke sanering), indien de belanghebbenden maximaal gebruik maken van hun bezwaar- en beroepsmogelijkheden, en deze tijdsduur te vergelijken met een aanpak via IBS-budget.

Artikel 27e

De leden van de P.v.d.A.-fractie bepleitten om de gewenste volgorde van aanpak duidelijker tot uiting te brengen in de wettekst, bijvoorbeeld door «is voorzien» te veranderen in «kan worden voorzien», in elk geval voor de verhouding tussen het saneringsbevel (artikel 27d) en de aanpak door gedeputeerde staten zelf (artikel 27c).

De leden van de P.v.d.A.-fractie vonden voorts uit dit artikel of het in de artikelen 21–27f neergelegde stelsel niet duidelijk naar voren komen dat de provincie altijd de eindverantwoordelijke is voor de aanpak en het resultaat van de aanpak, zoals de memorie van toelichting stelt. Kan dit aspect nader worden toegelicht?

Artikel 27f

De leden van de P.v.d.A.-fractie vroegen waarom het eerste lid zich niet uitstrekt tot het oriënterend onderzoek van een onderzoeksgeval, zodat het tweede lid overbodig zou worden. Verder vroegen zij welke eisen concreet mogelijk worden krachtens de overeenkomstige toepassing van artikel 23. Waar in artikel 23 wordt gesproken over handelingen, gaat het in de paragraaf waarin dit artikel voorkomt kennelijk om ongewone voorvallen en (dus?) om ongewone handelingen. In paragraaf 3 kunnen de handelingen echter structurele activiteiten zijn, bijvoorbeeld het in bedrijf hebben van een fabriek. Betekent nu bijvoorbeeld de overeenkomstige toepassing van het tweede lid van artikel 23 op grond van het eerste lid van artikel 27f dat gedeputeerde staten zo'n fabriek kunnen stilleggen? Zo ja, welke eisen zouden dan op grond van onderdeel b van het tweede lid van artikel 23 aan een conditioneel sluitingsbevel kunnen worden verbonden? Zouden die eisen volledige sanering kunnen inhouden? Het kwam deze leden voor dat het saneringsbevel aldus materieel binnen handbereik van burgemeester en wethouders komt via het derde lid van artikel 23.

De leden van de fractie van Groen Links wezen erop dat zich meer gevallen kunnen voordoen waarin vordering een nuttiger instrument is dan de in het eerste lid genoemde. Zij noemden die gevallen waarin waardedaling optreedt ten gevolge van onvolledige bodemsaneringsmaatregelen waarbij een deel van de verontreiniging blijft zitten of waarin de beslissing over hoe er gesaneerd zal worden een periode van vele jaren vergt. Deze leden vroegen de regering tegemoet te komen aan de grote behoefte aan een regeling, waarbij in meer situaties dan waarop het vorderingsartikel van toepassing is, door het Rijk al dan niet gezamenlijk met lagere overheden aan bewoners een vrije woonkeuze wordt verschaft.

Artikel 27h

De leden van de P.v.d.A.-fractie vroegen of en hoe de wetgever buiten twijfel kan stellen, dat tegen een besluit van gedeputeerde staten tot vrijstelling van een bestemmingsplan AROB-beroep kan worden ingesteld.

Artikel 27i

De leden van de P.v.d.A.-fractie pleitten ervoor om de in de versie aan de Raad van State nog opgenomen onderdelen c (financiële paragraaf) en d (verslag uitvoering) alsnog op te nemen in het wetsvoorstel. Voorts vonden zij het noodzakelijk om te bepalen dat in het programma moet worden verantwoord op welke gronden gedeputeerde staten tot hun prioriteitsstelling zijn gekomen.

Artikel 27l

De leden van de P.v.d.A.-fractie vroegen welke consequenties het heeft indien een «tussentijds geval» wel, resp. niet tussentijds in het bodemsaneringsprogramma wordt opgenomen. Is dit slechts relevant voor het inspraak-artikel (artikel 27m)?

Artikel 27m

De leden van de P.v.d.A.-fractie vonden dat dit artikel ten onrechte wordt beperkt tot de gevallen die in het bodemsaneringsprogramma zijn opgenomen. Zij wilden ervoor pleiten dat de verordening zich beweegt op het gehele terrein dat het wetsvoorstel dekt, met uiteraard per specifiek regime zonodig specifieke regels. In onderdeel a zou ook de uitvoering van het programma genoemd kunnen worden, zo oordeelden zij.

In de memorie van toelichting wordt gesteld dat in dit artikel het beroep tegen een specifieke saneringskeuze wordt geregeld. Welk onderdeel regelt dit precies? Zij vonden een en ander allerm minst duidelijk en vroegen om in dit artikel of een nieuw artikel uitdrukkelijk te bepalen dat gedeputeerde staten bepaalde stappen uitdrukkelijk bij beschikking neemt, zodat tenminste Arob-beroep mogelijk wordt.

De leden van de P.v.d.A.-fractie vroegen hoe materieel en formeel kan worden vastgesteld dat de Provinciewet in het onderwerp van artikel 27m voorziet. De regeling in artikel 27m vonden zij dermate specifiek, dat zij niet verwachtten dat de Provinciewet een gelijkwaardig vervangend kader zal geven. Het leek hun logischer om het derde lid te schrappen en zonodig in een wijziging van de Provinciewet te regelen dat artikel 27m Wet bodembescherming vervalt: op dat moment is immers pas een reële discussie mogelijk over de vraag of artikel 27m overbodig is, gegeven de tekst van de Provinciewet die dan voorligt.

Artikel 27n

De leden van de P.v.d.A.-fractie vroegen of de verwijzing naar het bodemsaneringsprogramma in het eerste lid niet onnodig beperkend is. In de memorie van toelichting wordt opgemerkt dat de delegatie ook «alle in de toekomst nog te onderzoeken of saneren gevallen» kan betreffen. Dit zouden, zo dachten zij, dus ook nog onbekende gevallen, of nog niet in het programma opgenomen gevallen kunnen zijn. Zij vroegen voorts wat de consequentie binnen het wettelijk kader is van een delegatie. Is het juist dat alleen artikel 27f, derde lid aan burgemeester en wethouders in geval van delegatie een bijzondere positie toekent, maar dat overigens burgemeester en wethouders slechts extra lasten op zich nemen zonder duidelijke, wettelijk geregelde, extra lasten? De regering stelt in de memorie van toelichting dat burgemeester en wethouders zelf kunnen beslissen op welke wijze een geval wordt aangepakt. De artikelen 22 en 27b blijven toch echter gewoon van toepassing, waardoor gedeputeerde staten bijvoorbeeld een saneringsplan moeten goedkeuren? De wet regelt in elk geval niet uitdrukkelijk het tegendeel. Is het derde lid niet overbodig, omdat de voorschriften zich moeten beperken tot de wijze van verstrekking van gegevens conform artikel 27b, eerste lid en dit laatste lid reeds voorziet in provinciale verordeningbevoegdheid ter zake?

De leden van de P.v.d.A.-fractie waren van mening dat in het tweede lid enige criteria dienen te worden opgenomen waaraan gedeputeerde staten zich te houden hebben bij een beslissing op een verzoek tot delegatie. Die criteria zouden van de intentie moeten uitgaan dat een verzoek wordt toegestaan behoudens zwaarwegende bezwaren.

De leden van de fractie van Groen Links wilden weten of ze dit artikel zo moeten lezen dat de delegatie van bevoegdheden door gedeputeerde staten aan burgemeester en wethouders tevens betekent dat gemeenten zelf bepalen op welke wijze onderzocht en gesaneerd zal gaan worden. Of, zo vroegen zij, behoudt de provincie de eindverantwoordelijkheid zoals uitgesproken in Hoofdstuk III, paragraaf 6 van de memorie van toelichting?

Onderdeel O

Artikel 44a

De leden van de P.v.d.A.-fractie juichten de bedoeling van dit artikel zeer toe. Zij achtten het echter geen onderwerp om in een algemene maatregel van bestuur te regelen, waar het hier gaat om een in beginsel zeer verreichende bevoegdheid. Bovendien stelt een regeling bij algemene maatregel van bestuur het feitelijk van kracht worden van de verplichting tot een «nulmeting» van de bodemkwaliteit onnodig op termijn. Zij vroegen de minister daarom nader in te gaan op categorieën van gevallen waarin een verplichting tot bodemonderzoek naar huidig inzicht gewenst is. Zij zouden willen bepleiten die verplichting voor die categorieën thans rechtstreeks in de wet neer te leggen, met dien verstande dat het regelen van de exacte aard van het te verrichten onderzoek bij algemene maatregel van bestuur kan geschieden. De leden van de P.v.d.A.-fractie constateerden dat artikel 44 van overeenkomstige toepassing wordt verklaard. Zij vroegen naar de reden daarvoor en naar de consequenties van het van overeenkomstige toepassing zijn van het derde lid van artikel 44, dat handelt over schadeloosstelling. Voorts wilden zij weten waarom nadrukkelijk wordt gesproken over de aanwezigheid van handelingen. Zou een nulmeting niet ook moeten kunnen worden opgelegd aan de rechthebbende op een grondgebied dat thans niet «in gebruik» is?

De leden van de P.v.d.A.-fractie vroegen voorts om een overzicht van de wijze waarop thans aan de bestaande onderzoeksartikelen 42-44 uitvoering is gegeven en wat het nieuwe artikel 44a precies toevoegt aan die artikelen.

De leden van de V.V.D.-fractie vroegen:

- of de kosten van onderzoek altijd voor rekening van de bevolene moeten komen, en
- of een schadevergoeding aan de bevolene moet worden betaald, als het onderzoek geen nadelige consequenties oplevert c.q. of deze schadevergoedingsmogelijkheid (niet) in artikel 46 moet worden opgenomen.

Zij vroegen de minister om een meer principiële beschouwing terzake.

De leden van de fractie van Groen Links vonden het een goede zaak dat het wetsvoorstel de mogelijkheid biedt om in bepaalde categorieën van gevallen de verplichting op te leggen om bodemonderzoek uit te voeren. Zij vonden het voor de hand liggen de mogelijkheid van een generiek op te leggen verplichting ook uit te breiden tot de eigenlijke saneringsfase. Zij vroegen de minister of hij zo'n uitbreiding van het bepaalde in artikel 44a ook niet vond passen in de aanbevelingen van de Commissie Oele. Deze leden meenden dat de bodemsanering van bedrijfsterreinen een flinke impuls zou kunnen krijgen als in het onderhavige wetsvoorstel de mogelijkheid van een generieke saneringsverplichting voor bepaalde bedrijfscategorieën zou worden opgenomen.

Onderdeel Q

Artikel 46

De leden van de C.D.A.-fractie vroegen een nadere beschouwing over het schrappen van de mogelijkheid tot schadevergoeding voor degenen die worden geconfronteerd met een bevel tot het verrichten van onderzoek of het uitvoeren van een sanering. In de tekst van het wetsvoorstel, zoals voorgelegd aan de Raad van state, kwam deze bevoegdheid nog wél voor. De Raad maakte daarover geen opmerkingen, behalve ten aanzien van eventuele rechterlijke procedures. In het Nader Rapport aan de Koningin stelde de minister dat een recht op schadevergoeding niet behoeft te bestaan voor evidente veroorzakers. De leden van de C.D.A.-fractie onderschreven dat standpunt. Het derde lid van artikel 46 sluit die mogelijkheid echter reeds uit. Bovendien kan die uitsluiting naar hun oordeel ook gerechtvaardigd worden via de interpretatie van het begrip «redelijkerwijs» in de tekst van artikel 46, zoals voorgelegd aan de Raad van State.

Bevelen kunnen door gedeputeerde staten echter ook gericht worden aan rechthebbenden die zelf in het geheel geen schuld dragen aan het ontstaan van de verontreiniging. Stel dat een dergelijke rechthebbende een melding heeft gedaan op basis van onderzoek waaruit is geconcludeerd dat geen verdere actie noodzakelijk is en gedeputeerde staten zijn het daarmee niet eens. Zij geven een bevel tot nader onderzoek, dat vervolgen de eerdere conclusie bevestigt. Het leek de leden van de C.D.A.-fractie dat in zo'n geval de rechthebbende recht heeft op vergoeding van de kosten die hij onterecht heeft moeten maken. Een ander voorbeeld geldt een op zichzelf redelijk saneringsplan, ingediend door genoemde rechthebbende. Gedeputeerde staten eisen echter via een saneringsbevel de toepassing van een veel duurdere saneringsmethode. Ook in een dergelijk geval kan een schadevergoeding op zijn plaats zijn. Het schrappen van de bepaling analoog aan artikel 17 van de Interimwet biedt gedeputeerde staten de mogelijkheid ook te onpas de weg van onderzoeks- en saneringsbevelen te volgen. Een schadevergoedingsmogelijkheid kan een financiële waarborg vormen voor een zorgvuldige afweging. Naar de mening van de leden van de C.D.A.-fractie staat dit los van de vraag of sprake is van verontreinigingsdan wel van saneringsschade.

Onderdeel R

Artikel 47

Het kwam leden van de fracties van C.D.A. en P.v.d.A. voor dat in het vijfde lid van artikel 47 een maal te veel het woord «reeds» is opgenomen.

De leden van de P.v.d.A.-fractie vroegen of niet een procedure in de wet kan worden neergelegd die gemeenten en provincies in staat stelt om desgewenst binnen een bepaalde termijn duidelijkheid te krijgen over de vraag of de Staat al dan niet van zijn verhaalsbevoegdheid gebruik wil maken, zodat het vierde lid toepassing kan vinden. Voorts vroegen zij of de rijksoverheid bereid is assistentie te doen verlenen aan gemeenten en provincies die van het vierde lid gebruik willen maken. Het zou immers jammer zijn indien de expertise die de landsadvocaat op dit gebied heeft opgebouwd, niet voor de gemeenten en provincies beschikbaar zou zijn. Wat betreft het tweede lid bepleitten zij om de kan-bepaling om te zetten in een wordt-bepaling en aan de medebegunstigden ook de particulieren toe te voegen die een redelijke claim hebben, conform de bestaande praktijk.

De leden van de P.v.d.A.-fractie vonden het gewenst dat dit artikel wordt aangevuld met een bepaling dat verkregen inkomsten uit verhaals-acties of minnelijke schikkingen voor 100% ten goede komen aan bodemsanering.

Artikel 48

De leden van de P.v.d.A.-fractie verwezen allereerst naar hun vragen en opmerkingen in het algemene gedeelte. Zij vroegen wat in het eerste lid onder «vanwege gedeputeerde staten» dient te worden verstaan. Welke gevallen vallen hieronder? Zij verwezen in dit verband ook naar artikel 46, tweede lid, de schadevergoeding in geval van vrijwillige medewerking; valt dat onder de formulering van art. 48? In het derde lid wordt verwezen naar het verslag over het voorgaande jaar op grond van artikel 52. Het was deze leden niet duidelijk hoe de onderuitputting die uit dat verslag blijkt, de basis kan vormen voor een constatering dat een provincie de gelden voor het lopende jaar niet zal besteden. Een goed tijdstip voor een eventuele herijking leek deze leden halverwege het jaar. Dan is het verslag over het voorgaande jaar vermoedelijk zelfs nog niet beschikbaar, dit hoeft immers pas kort voor 1 september te worden ingediend.

De leden van de V.V.D.-fractie vroegen de minister om de basis voor de regels omtrent de berekening van bijdragen aan provincies in de wet zelf vast te leggen. Dit zou de duidelijkheid en zekerheid ten goede (kunnen) komen. Tevens vroegen zij om een reactie op het voorstel van de VNG om de bijdragen voor langere perioden dan één jaar vast te stellen ten behoeve van een betere continuïteit en meerjarige zekerheid.

Artikel 49

De leden van de P.v.d.A.-fractie vroegen een nadere uitleg van de clause «voorzover hij (i.c. de minister) met het onderzoek en de sanering van dat geval instemt». Betreft de instemming hier een instemming met de exacte wijze van aanpak van onderzoek of sanering of meer een instemming met het feit dat een geval wordt aangepakt? Houdt de clausulering «voorzover» in dat de minister met een deel van de kosten kan instemmen of moet hier «indien» worden gelezen? Indien de minister slechts een deel van de kosten kan en wil honoreren als een omvangrijk geval (bijvoorbeeld de kosten van bepaalde sobere inpak terwijl gedeputeerde staten een ingrijpender sanering uitvoeren), dan zijn op dat deel de gemeentelijke en provinciale bijdragen van toepassing (tweede lid). Hoe werkt de wet in dat geval uit voor de rest van de kosten? Zij vroegen voorts of in dit artikel een tussentijdse verlaging (overeenkomstige toepassing derde lid artikel 48) niet wettelijk gecompenseerd moet worden in latere jaren, dat wil zeggen dat de provincie de zekerheid krijgt dat de oorspronkelijk toegezegde bijdrage wordt uitbetaald, zij het vertraagd.

Artikel 50

De leden van de P.v.d.A.-fractie vonden het onlogisch dat de minister van VROM niet langer het initiatief kan nemen in de procedure die tot een verlaagde gemeentelijke bijdrage kan leiden, ingeval van dreigende artikel 12-status. De minister van VROM draait immers uiteindelijk op voor de kosten van een beslissing tot een verlaagde bijdrage. Zij vroegen waarom deze kwestie in het wetsvoorstel geheel aan de bewindspersonen van Binnenlandse Zaken en Financiën wordt opgedragen. Zij waren voorts van mening dat de grondslag voor een verlaagde gemeentelijke bijdrage nader in de wet dient te worden geregeld en vroegen het huidige regime uiteen te zetten. Deze leden vroegen of dit hele punt niet

op een andere wijze kan worden geregeld en wel door de totale gemeentelijke bijdrage bij de wet te maximeren op een bepaald bedrag per inwoner per jaar en achteraf, bijvoorbeeld per periode van 3-5 jaar, het verschil tussen het feitelijk betaalde bedrag en het maximumbedrag rechtstreeks vanuit het rijk aan die gemeente te betalen. Zij vroegen voorts of ook voor provincies niet iets soortgelijks moet worden geregeld. Wat betreft het vierde lid merkten deze leden op dat zij de voorkeur gaven aan rechtstreekse financiering vanuit het rijk. Zo toch doorsluizen via gedeputeerde staten wordt voorgestaan dan achtten zij het gewenst dat het vierde lid wordt aangevuld met een bepaling dat de minister het provinciaal budget met een gelijk bedrag verhoogt als gedeputeerde staten extra moeten betalen.

De leden van de P.v.d.A.-fractie vroegen naar de reden van het vijfde lid. Is aan de overeenkomstige bepaling in de huidige wet uitvoering gegeven en zo ja, welke?

Artikel 52

De leden van de P.v.d.A.-fractie vroegen waarom niet tevens een verplichting wordt opgelegd om per kwartaal of halfjaar te rapporteren over de aangegane verplichtingen en gedane uitgaven. Zij vroegen voorts op welke wijze controle op de doelmatigheid en rechtmatigheid van de bestede gelden zal plaatsvinden. Zij pleitten ervoor dat de minister uit de provinciale verslagen een samenvattende rapportage voor de Kamer samenstelt.

Onderdeel S

Artikel 56

De leden van de P.v.d.A.-fractie vroegen om in het kort duidelijk te maken welke beroepsgang voor welke categorieën van betrokkenen in het leven wordt geroepen door dit artikel. Zij vroegen in het bijzonder in te gaan op de positie van omwonenden en milieu-organisaties in elk van de onderscheiden beroepsmogelijkheden. Zij vreesden dat degene die uitspraak in beroep moet doen, in sommige procedures geen gemakkelijke taak zal hebben door de afwezigheid van enig materieel criterium in de wet. Op welke grondslag zal hij bijvoorbeeld moeten oordelen in een dispuut tussen burgemeester en wethouders en gedeputeerde staten over artikel 27n?

De leden van de P.v.d.A.-fractie misten in dit artikel de mogelijkheid van beroep tegen een beslissing op grond van artikel 49 (ministeriële bijdrage in omvangrijke gevallen).

Onderdeel U

Artikel 66

De leden van de P.v.d.A.-fractie vroegen om beknopt toe te lichten welke rechten en plichten materieel uit het aldus gewijzigde artikel 66 voortvloeien voor bovengemeentelijke openbare lichamen.

Onderdeel V

Artikel 68

De leden van de P.v.d.A.-fractie vroegen waarom geheel paragraaf 3 van hoofdstuk IV aan artikel 68 wordt toegevoegd, indien het er, volgens de memorie van toelichting, met name om gaat de inspraakregels niet op defensie-activiteiten tot te passen. Kan worden toegelicht welke uitvoering thans is gegeven aan artikel 68 en welke exacte voornemens voor de toekomst bestaan?

Artikel II

De leden van de P.v.d.A.-fractie merkten op dat in de tekstuitgave van de wet bodembescherming waarover zij beschikten, deze wet in de wet op de economische delicten onder artikel I, onder 3° voorkomt. Artikel II noemt artikel 1, onder 4°.

Artikel III

Kan dit artikel nader worden toegelicht, zo vroegen de leden van de P.v.d.A.-fractie.

Artikel IV

De leden van de P.v.d.A.-fractie vroegen door wie de verplichtingen, genoemd in het eerste lid, moeten zijn aangegaan. Voorts vroegen zij hoe gehandeld zal worden in gevallen waarin voorfinanciering is verricht door gemeenten of provincies en of niet een afzonderlijke bepaling moet worden opgenomen over het overgangsrecht voor bijdragen van het rijk voor omvangrijke gevallen.

Artikel V

De leden van de P.v.d.A.-fractie verwezen naar hun vragen bij artikel I, Onderdeel R wat betreft artikel 47. Zij verwezen voorts meer specifiek naar het commentaar van mr E. Bauw, daar waar hij de vraag stelt welke anterieure werking dit artikel precies beoogt, met consequenties voor de vraag of vordering van wettelijke rente over de periode voor inwerking-treding van de wet mogelijk is.

De voorzitter van de commissie,
Zijlstra

De griffier van de commissie,
Hordijk

De volgende commentaren zijn ingekomen op het wetsvoorstel tot uitbreiding van de Wet bodembescherming met een regeling inzake de sanering van de bodem (21 556)

MB-89

311 Universiteit van Amsterdam faculteit der rechtsgeleerdheid

314 Koninklijk Nederlands Ondernemersverbond te Rijswijk

320 Bureau Milieu en Ruimtelijke Ordening van de Raad van Nederlandse Werkgeversverbonden VNO en NCW

321 Bouw en Houtbond FNV te Woerden

330 Vereniging van Nederlandse Gemeenten te Den Haag

331 Interprovinciaal Overleg

332 Unie van Waterschappen te Den Haag

347 Nederland Gifvrij te Utrecht

350 Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland